

HELSINGIN
KAUPUNGIN
TIETOKESKUS

2010

5

tutkimuskatsauksia

MARTTI TUOMINEN

**"... öiseen aikaan
ja joskus
päivälläkin"**

Helsingin
turvallisuuskysely
2009

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Martti Tuominen, p. 09 310 36366
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADDRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarencatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of
Helsinki, Finland (Siltasaarencatu
18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

INTERNET

www.hel.fi/tietokeskus/

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR,
DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. - tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYyntI
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarencatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts, Library,
Siltasaarencatu 18-20 A,
tel. +358 9 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

HELSINGIN
KAUPUNGIN
TIETOKESKUS

HELSINGFORS
STADS
FAKTACENTRAL

CITY OF
HELSINKI
URBAN FACTS

2010

tutkimuskatsauksia
forskningsrapporter
study reports

2010 | 5

MARTTI TUOMINEN

"...öiseen aikaan ja joskus
päivälläkin"

Helsingin turvallisuuskysely 2009

TAITTO JA KUVIOT

Pirjo Lindfors

KANSI

Tarja Sundström-Alku

KANNEN KUVAT

Yleisradio. Uudenmaan uutiset 6.5.2010 (TV2 klo 19): "Polkupyöräpoliisit harjoittelivat kesää varten".

PAINO

Edita Prima Oy, Helsinki 2010

painettu ISSN 1455-7266
ISBN 978-952-223-742-2

verkossa ISSN 1796-7236
ISBN 978-952-223-743-9

Sisältö

Esipuhe	5
Aluksi	9
Tutkimuksen keskeiset tulokset.....	11
Rikoksen uhriksi joutuminen	11
Koettu turvallisuus.....	11
Bakgrund	14
Centrala rön	15
Att falla offer för brott	15
Upplevd trygghet.....	15
Background	18
Main findings of the study	19
Falling victim of crime	19
Perceived security.....	19
Tilastoitu rikollisuus ja rikosten uhriksi joutuminen.....	22
Kyselytiedot täydentävät kuvaa rikostilanteesta	24
Omaisuusrikokset	24
Väkivalta ja väkivallan uhka	26
Ikä vaikuttaa voimakkaasti väkivaltakokemuksiin.....	30
Omallalla asuinalueella kohdattu väkivalta.....	32
Koettu turvallisuus	34
Rikosten uhriksi joutumisen riskiarviointi	36
Rikoksiin varautuminen	39
Asuinalueen koettu turvallisuus	41
Turvattomuuskokemuksissa suuret alueelliset erot	45
Mikä lisää viihtyvyyttä ja turvallisuutta?	49
Turvallisesti kaupungilla	50
Käännös joukkoliikenteessä	53
Helsingiläiset ja poliisi	56
Näin tutkittiin	58
Lähteet.....	59

Esipuhe

Helsingin turvallisuuskysely on toteutettu kolme kertaa, tämä tutkimus käsittelee vuonna 2009 kerättyä aineistoa ja esittelee samalla vuosien 2003 ja 2006 tuloksia. Kolmannen kierroksen myötä voidaan tehdä ajallista vertailua. Tutkimuksissa on kartoitettu varsin laajoilla ja hyvin onnistuneilla kyselyillä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Helsinkiläisten vastaajien suuresta motivaatiosta kertovat kyselyiden korkeat vastausosuudet.

Tutkija Martti Tuominen kartoittaa turvallisuustilannetta varsin laajasti. Aluksi Tuominen esittelee rikoksen uhriksi joutumista, joka jakaantuu niin omaisuusrikoksen kuin väkivallan uhriksi joutumiseen. Toinen laajempi kokonaisuus käsittelee koettua turvallisuutta. Aivan loppuksi esitellään vielä helsinkiläisten suhtautumista poliisiin ja poliisin tarjoamiin palveluihin.

Keskustelu koetusta turvallisuudesta on tärkeää muun muassa sen vuoksi, että se vaikuttaa kaupunkilaisten arkipäiväiseen elämään arvaamattoman paljon. Martti Tuominen kiinnittääkin huomiota arkiturvallisuuteen, siihen, miten turvallisiksi koemme oman asuinympäristöämme, kaupungin keskustan ja julkisten liikennevälineiden käytön.

Tämä raportti osoittaa, että ilta-aikaan on olemassa miesten ja naisten kaupunki, nuorempien ja vanhempien ihmisten kaupunki. Varsin merkittävä osa naisista ja varttuneemmasta väestöstä ilmoittaa, että he eivät liiku iltaisin ulkona. Vaikka turvallisuustilanne näyttää kaupunkilaisten kannalta varsin suotuisalta, erityisesti koetun turvallisuuden vaikutus kaupunkilaisten halukkuuteen käyttää – tai olla käyttämättä – omaa kaupunkiaan on merkittävä.

Helsingissä toukokuussa 2010

Timo Cantell
tutkimuspäällikkö

Förord

Trygghetsenkäten i Helsingfors har utförts tre gånger. Denna rapport tar fram rönen för år 2009 och jämför med motsvarande rön från åren 2003 och 2006. Undersökningen har med hjälp av omfattande och lyckade enkäter kartlagt olika frågor kring trygghet och upplevd trygghet i Helsingfors. Om hög svars motivation bland helsingforsborna vittnar de höga svarspcenterna vid alla tre enkättidpunkter.

Forskare Martti Tuominen kommer med en bred kartläggning av trygghetsläget. Till en början presenterar Tuominen ut-sättning för brott, som fördelar sig på både egendomsbrott som våldsbrott. En andra, vidsträcktare helhet handlar om upplevd trygghet. Alldeles till sist presenteras ännu helsing-forsbornas inställning till polisen och dess betjäning.

Debatten om upplevd trygghet är viktig bland annat därför att den inverkar på invånarnas vardagsliv oväntat mycket. Martti Tuominen fäster därför vikt vid vardagstryggheten, hur trygg vi upplever vårt eget bostadsgrannskap, stadskärnan och de allmänna fortskaffningsmedlen.

Denna rapport visar att det kvällstid finns ett människens och ett kvinnornas Helsingfors, ett ungdomarnas resp. de äldres Hel-singfors. En betydande del av kvinnorna och de mera till åren komna uppger att de inte rör sig utomhus på kvällarna. Så trots att trygghetsläget ser bra ut för invånarna överlag, på-verkas dessas vilja att nyttja sitt stadsrum – eller låta bli – av den upplevda säkerheten.

Helsingfors i maj 2010

Timo Cantell
forskningschef

Preface

The Helsinki Security Survey has been run three times. The present report shows its findings in 2009, comparing them with those in 2003 and 2006. Drawing on extensive and successful inquiries, the survey has charted various aspects of security and perceived security in Helsinki. A high motivation to respond to this kind of topic is shown by the high response rates in all three survey years.

Researcher Martti Tuominen provides an extensive survey of the security situation. He first presents residents' exposure to crime, distinguishing between offences against property and violent offences. A second, broader whole is about perceived security. The report winds up with a presentation of Helsinki residents' attitude towards the police force and the service it provides.

One of the reasons the debate on perceived security is important is that it influences people's everyday life more than expected. Therefore Martti Tuominen puts everyday security into focus; how safe we perceive our own neighbourhood, the city centre and public transport.

The present report shows that in the evenings, there is a men's Helsinki and a women's Helsinki, a Helsinki for the younger and a Helsinki for the older. A considerable proportion of women and elderly people report they avoid walking outdoors at night. So, although security on the whole looks very good indeed in Helsinki, the will of its residents to use – or refrain from using – public spaces in the city is influenced by perceived security.

Helsinki, May 2010

Timo Cantell
Head of the Urban Research Unit

Aluksi

Vuonna 2003 tehtiin ensimmäinen Helsinkiä koskeva kattava turvallisuuskysely. Sen toteutti Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusyksikkö Helsingin poliisilaitoksen tilauksesta. Kysely raportoitiin laajana tutkimuskokonaisuutena vuonna 2005 nimellä Helsinki! – Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvyistä. Väestökyselyn lisäksi samassa tutkimuksessa raportoitiin myös kahden muun tiedonkeruun tulokset. Ne koskivat rikosten uhriksi joutuneiden kaupunkilaisten kokemuksia poliisin palveluista ja tilastoidun rikollisuuden alueellisen esiintymisen vaihtelun selittämistä.

Ensimmäisen tutkimuksen valmistuttua päätettiin, että edellä mainittu väestökysely toteutetaan Helsingissä vastedes joka kolmas vuosi tietokeskuksen toimesta.

Nyt ovat käsillä vuoden 2009 tutkimuksen tulokset ja kolmen tutkimusajankohdan (2003, 2006 ja 2009) kautta avautuu näkymä turvallisuuden kehitykseen kuuden vuoden aikana Helsingissä. Kolmen tutkimusajankohdan tulosten vertailu näyttää, missä asioissa on alkanut muodostua trendinomaista kehitystä.

Kysely on toteutettu mahdollisimman samalla tavoin eri vuosina. Kaikilla tutkimuskerroilla on yli 5 000 helsinkiläiselle lähetetty perinteinen kyselylomake. Helsinkiläiset ovat olleet hyvin motivoituneita vastaamaan turvallisuuttaan koskevaan kyselyyn. Vuonna 2003 vastausaktiivisuus oli jopa poikkeuksellisen korkea eli palautusprosentti oli 72. Vastausaktiivisuus on kuitenkin tämän jälkeen hieman laskenut niin, että vuonna 2006 se oli 68 prosenttia ja tässä viimeisessä kyselyssä 65 prosenttia. Nämäkin luvut ovat edelleen vastaavanlaisiin kyselyihin verrattuna korkeita.

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Helsingin poliisilaitoksen, Helsingin kaupungin hallintokeskuksen turvallisuusosaston ja tietokeskuksen kesken. Hallintokeskus on rahoittanut aineiston keräämisen ja tallennuksen. Poliisilaitos on vastannut lomakkeen painamisesta ja toimittanut tarvittavat postikuoret. Tietokeskus on vastannut muilta osin tutkimuksen tekemisestä ja raportoinnista. Kiitos kaikille osapuolille hyvin sujuneesta yhteistyöstä! Erityinen kiitos kuuluu tietysti niille tuhansille

helsinkiäisille, jotka vastaamalla eri vuosien kyselyihin ovat tehneet tutkimuksen mahdolliseksi.

Tutkimuksen keskeiset tulokset

Helsingissä on nyt tehty kolme kattavaa turvallisuuskyselyä, joissa on tutkittu rikosten kohteeksi joutumista ja arkisia turvattomuuskokemuksia. Kyselyt on tehty vuosina 2003, 2006 ja 2009. Tässä raportissa tarkastellaan kaikkien kolmen kyselyn tuloksia.

Rikoksen uhriksi joutuminen

Helsingiläiset joutuivat omaisuusrikosten kohteeksi vuonna 2009 hieman useammin kuin vuonna 2006. Jonkin omaisuusrikoksen uhriksi (12 kuukauden aikana ennen kyselyä) oli joutunut vuonna 2009 neljännes (25 %) vastaajista. Vuonna 2006 vastaava osuus oli 22 %. Lisäystä on tapahtunut miltei kaikissa omaisuusrikostyypeissä, vain auto-varkaudet ovat jatkuvasti vähentyneet. Kyselyn tulos vastaa tilastoidun rikollisuuden kehitystä: omaisuusrikosten määrä kääntyi nousuun vuoden 2006 jälkeen.

Väkivallan uhriksi joutuminen on hieman lisääntynyt vuoteen 2006 verrattuna. Vuonna 2009 helsinkiläisistä 17 prosenttia oli joutunut (12 kuukauden aikana ennen kyselyä) väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. Naisten kohtaama väkivalta on yleistynyt jo vuodesta 2003 lähtien, mutta miesten jopa hieman vähentynyt. Tilastoitu väkivaltarikollisuus lisääntyi Helsingissä poikkeuksellisen voimakkaasti vuosien 2007 ja 2008 aikana – henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä kasvoi kahdessa vuodessa 25 prosenttia. Kyselyjen mukaan väkivallan kohteeksi joutuminen on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2003 lähtien, mutta selvästi vähemmän kuin tilastoitu väkivaltarikollisuus.

Koettu turvallisuus

Rikoksen uhriksi joutumisen riski ja turvallisuus kokemuksena ovat eri asioita, vaikka ovatkin empiirisesti mitattuina usein lähellä toisiaan. Turvallisuuskokemuksista voidaan saada tietoa vain kyselyillä ja siksi ne muodostavat tämän tutkimuksen pääsisällön.

Kolmen viimeisen vuoden aikana helsinkiläisten turvallisuuskokemuksissa on tapahtunut vähäistä, mutta johdonmukaisen myönteistä kehitystä. Monin osin myönteinen kehitys oli jo orastavasti näkyvissä vuosien 2003 ja 2006 vertailussa, ja tämän jälkeen muutos on tullut selkeämmin nähtäväksi. Esimerkiksi arviot koko kaupungin ja oman asuinalueen rikollisuusongelman vakavuudesta ovat muuttuneet myönteisemmiksi. Myös huolestuneisuus väkivallan, varkauden tai asunomurron kohteeksi joutumisesta on johdonmukaisesti vähentynyt vuodesta 2003 vuoteen 2009 tultaessa.

Arkiturvallisuus kaupunkiympäristössä voidaan jakaa kolmeen osaan: asuinalueen koettu turvallisuus, kaupungin keskustassa liikkumisen turvallisuus sekä joukkoliikennevälineiden turvallisuus.

Omalla asuinalueella myöhään viikonloppuillaisin jalkaisin liikkuminen on miesten kokemana muuttunut hieman turvallisemmaksi vuosien 2003 ja 2006 välillä ja naisten kokemukset vastaavasti vuosien 2006 ja 2009 välillä. Naisista 16 % koki liikkumisen iltaisin omalla asuinalueellaan täysin turvallisiksi, miehistä vastaavasti 37 prosenttia. Turvattomuuskokemukset kasautuvat voimakkaasti naisille, joista 24 prosenttia koki jonkinasteista turvattomuutta omalla asuinalueellaan iltaisin liikkeessaan.

Asuinalueiden välillä havaittiin suuria eroja koetussa turvallisuudessa jo vuoden 2003 tutkimuksessa. Erot tasoittuivat hiukan vuosien 2003 ja 2006 välillä, mutta kasvoivat jälleen jälkimmäisellä kolmivuotiskaudella. Peruspiirien väliset erot ovat edelleen merkittävät ja koetun turvallisuuden jäsentämä kaupungin alueellinen rakenne vaikuttaa hyvin pysyvästi.

Myös Helsingin keskustassa liikkumisen kokevat sekä miehet että naiset aiempaa turvallisemmaksi. Tosin naisten kokema turvallisuustaso on kaupungin keskustassakin selvästi alempi kuin miesten.

Julkisen liikenteen koettu sosiaalinen turvallisuus heikkeni vuodesta 2003 vuoteen 2006, mutta parani viimeisen kolmivuotiskauden aikana. Turvallisimmaksi koetaan liikkuminen bussilla ja vähiten turvallisiksi koetaan paikallisjuna ja metro. Koillisen ja itäisen suurpiirin alueella – jossa metro on pääasiallinen joukkoliikenneväline – asukkaista yli puolet (56 %) ko-

kee matkustamisen metrossa iltaisin vähintään melko turvallisiksi.

Kolmena vuonna tehtyjen turvallisuuskyselyjen keskeinen tulos on, että muutokset rikosten kohteeksi joutumisen yleisyydessä ja koetussa turvallisuudessa ovat vähäisiä. Tulos on tärkeä siksi, että ajoittain yksittäiset vakavat rikokset nostattavat julkisuudessa kiivaankin keskustelun rikollisuuden lisääntymisestä ja turvallisuuden heikkenemisestä.

Väkivallan kohteeksi joutuminen on Helsingissä yleisempää kuin muissa suurissa kaupungeissa, ja se on kuuden vuoden aikana hieman lisääntynyt. Turvattomuuskokemukset ovat hitaasti mutta johdonmukaisesti vähenemässä. Tämä ilmenee monella eri koetun turvallisuuden osa-alueella.

Asuinalueiden koetussa turvallisuudessa alueiden väliset erot ovat edelleen suuret, eivätkä näytä olevan pienentymässä, pikemmin päinvastoin. Keskimäärin asuinalueiden turvallisuus on parantunut, mutta myönteinen kehitys kertyy pääosin keskimääräistä turvallisemmiksi koettujen alueiden muuttumisesta entistäkin turvallisemmiksi.

Asuinalueella koettu turvattomuus keskittyy Helsingissä osittain samoille alueille kuin maahanmuuttajatkin. Tästä ei kuitenkaan voi päätellä, että maahanmuuttajat olisivat keskeinen syy turvattomuuskokemuksiin. Turvattomuuden syitä kartoittaneissa vapaamuotoisissa vastauksissa ulkomaalaiset saavat kyllä näillä alueilla jonkin verran mainintoja, mutta paljon yleisempiä ovat maininnat kotoperäisistä turvattomuuden aiheuttajista kuten juopot, huumeidenkäyttäjät ja nuoriso.

Bakgrund

År 2003 gjordes en första omfattande trygghetsenkät i Helsingfors – den gången av Polisyrkeshögskolans forskningsenhet på uppdrag av Polisinrättningen i Helsingfors. Rapporteringen blev en stor helhet under namnet *Helsinki! – Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvystä* (utredning om helsingforsbornas trygghet och helsingforspolisens betjäkningsförmåga). Förutom enkäten beskrevs två andra utredningar. Dessa gällde brottsoffers erfarenheter av polisens betjäknning samt förklarande av lokala variationer i statistikförd brottslighet.

Då den första undersökningen blivit färdig beslöt man att nyss nämnda enkät i fortsättningen skall tas om i Helsingfors vart tredje år och utföras av Faktacentralen. Nu föreligger rönen från undersökningen år 2009, och i och med perspektivet på tvärsnitten år 2003, 2006 och 2009 får man en uppfattning om hur tryggheten utvecklats under de senaste sex åren i Helsingfors – i vilka avseenden eventuella trender har uppstått.

Enkäten har utförts på så liknande sätt som möjligt vid alla tre tidpunkter. Varje gång har över 5000 helsingforsbor till sänts ett traditionellt frågeformulär. Helsingforsborna har haft hög motivation att besvara frågor om deras egen trygghet. År 2003 var svarsfrekvensen rentav ovanligt hög, dvs. 72 procent. I de två senaste har svarsprocenten sjunkit något, till 68 år 2006 och 65 år 2009. I och för sig är också detta höga procenter jämfört med övriga liknande enkäter.

Undersökningen gjordes i samarbete mellan Polisinrättningen i Helsingfors, säkerhetsavdelningen vid Helsingfors stads förvaltningscentral och Faktacentralen. Förvaltningscentralen har finansierat insamlingen och sparandet av material. Polisinrättningen har svarat för tryckandet av blanketten och levererat kuverten. I övrigt har undersökningen skötts och rapporterats av Faktacentralen. Ett stort tack till alla inblandade för lyckat samarbete! Ett särskilt tack tillkommer också alla de tusentals helsingforsbor som under åren besvarat enkäterna och därmed gjort undersökningen möjlig.

Centrala rön

I Helsingfors har det nu gjorts tre omfattande trygghetsenkäter, där man undersökt utsättning för brott och upplevelser av otrygghet i vardagen. Enkäterna gjordes åren 2003, 2006 och 2009. Föreliggande rapport analyserar rönen från alla tre enkäter.

Att falla offer för brott

År 2009 blev helsingforsborna lite oftare offer för egendomsbrott än år 2006. År 2006 hade 22 %, men år 2009 redan 25 %, av svararna drabbats av något slags brott mot egendom under de senaste 12 månaderna före enkäten. En ökning har skett inom nästan alla typer av egendomsbrott, utom bilstöldrarna, som småningom minskat. Enkätsvaren motsvarar utvecklingen inom den statistikförda brottsligheten: egendomsbrotten började öka efter år 2006.

Också våldsbrott hade man år 2009 blivit utsatt för något mera än år 2006. År 2009 hade 17 % av svararna under de senaste 12 månaderna före enkäten blivit utsatta för våld eller hot med våld. Våldet mot kvinnor hade börjat öka redan år 2003, men mot män hade det rentav lite minskat. Åren 2007–2008 ökade de statistikförda våldsbrotten i Helsingfors ovanligt mycket: brott mot liv och hälsa ökade med 25 % under denna tvåårsperiod. Också enligt enkäten har det stadigt blivit vanligare att bli utsatt för våld, men inte alls i lika hög grad som de statistikförda våldsbrotten ökat.

Upplevd trygghet

Risken för att bli utsatt för brott och upplevd trygghet är två skilda saker, trots att de ofta ligger nära varandra när man mäter empiriskt. Om upplevd trygghet kan man få rön bara genom enkäter, och därför utgör dessa huvudinnehållet i denna undersökning.

Under de tre senaste åren har det skett en svag, men konsekvent positiv utveckling i upplevd trygghet bland helsingforsbor. Till många delar var den positiva utvecklingen redan förnimbar i jämförelsen av 2003 och 2006, och efter det har för-

ändringen kommit tydligare fram. Som exempel har bedömningarna blivit positivare beträffande hur allvarlig brottsligheten är i det egna grannskapet jämfört med hela staden. Även oron för att bli utsatt för t.ex. våld, stöld eller bostadsinbrott har minskat konsekvent från år 2003 till 2009.

Vardagstryggheten i stadsmiljön kan uppdelas på tre: upplevd trygghet i det egna grannskapet, hur tryggt det är att röra sig i stadskärnan, och hur tryggt det är i kollektivtrafiken.

Att röra sig utomhus i det egna grannskapet på veckoslutskvällar hade enligt männens upplevelser blivit något tryggare mellan 2003 och 2006, enligt kvinnornas mellan 2006 och 2009. Av kvinnorna upplevde 16 %, av männen 37 % att det var helt tryggt att röra sig i det egna grannskapet på kvällarna. Upplevd otrygghet var starkt anhopad på kvinnorna: 24 procent av dem upplevde någon grad av otrygghet utomhus på kvällarna i det egna grannskapet.

Redan år 2003 noterades stora skillnader i upplevd trygghet mellan olika grannskap, bostadsområden. Skillnaderna utjämnades något mellan 2003 och 2006, men växte igen under den följande treårsperioden. Ändå är skillnaderna distrikten emellan märkbara, och de upplevt trygga eller otrygga områdenas geografi verkar mycket stabil.

Även att röra sig i Helsingfors centrum upplever både män och kvinnor som tryggare än förr. Men också där upplever sig kvinnorna klart mindre trygga än männen.

Den upplevda sociala tryggheten i allmänna fortskaffningsmedel minskade från år 2003 till 2006, men förbättrades under de tre åren därpå. Tryggast upplevs det att färdas i buss, och minst tryggt i lokaltågen och metron. I Nordöstra resp. Östra stordistriktet, där metron är det viktigaste kollektiva fortskaffningsmedlet, upplever 56 % av invånarna att det är åtminstone ganska tryggt att färdas i metron på kvällen.

Ett vitalt rön från de tre trygghetsundersökningarna är att det inte skett stora förändringar i utsättningen för brott och i upplevd trygghet. Detta är viktigt att hålla i minnet då stora rubriker i offentligheten om enskilda allvarliga brott rör upp de-

batt – ibland rentav häftig debatt – om ökad brottslighet och försämrad trygghet.

Risken att råka ut för våld är större i Helsingfors än i andra stora städer i Finland, och den har ökat något sedan 2003. Däremot håller upplevd otrygghet på att långsamt men konsekvent minska. Detta syns på många av den upplevda trygghetens delområden.

Det finns fortfarande stora skillnader i upplevd trygghet stadsdelar emellan, och de ser inte ut att minska, snarare tvärtom. I genomsnitt har tryggheten i olika grannskap förbättrats, men den positiva utvecklingen beror främst på att de områden som tidigare upplevts tryggare än genomsnittet nu upplevs ännu tryggare.

I Helsingfors anhopas upplevd otrygghet delvis i samma områden som invandrarna. Ändå kan man inte dra slutsatsen att invandrarna skulle vara en stark orsak till upplevd otrygghet. I de fritt formulerade svaren om otrygghet nämndes invandrarna några gånger, men mycket vanligare var inhemska oroskällor såsom fyllon, knarkare och ungdomsgäng.

Background

2003 saw the first comprehensive security survey in Helsinki, run by the Police College of Finland on behalf of the Helsinki Police Department. The report *Helsinki! – Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvyistä* (survey on the security of Helsinki residents and the service of the Helsinki Police Department) became a large whole consisting of the poll and two studies, one on the experiences of crime victims as to the work of police, the other on local variations in recorded crime.

Once the first survey was completed, the decision was made to repeat the poll in Helsinki every three years and have Helsinki City Urban Facts Office run it. Today, the findings of the 2009 survey are at hand, and thanks to the perspective back to 2006 and 2003, they give an idea of how security has developed in Helsinki over the last six years – in what respects possible trends have occurred.

The survey has been conducted as similarly as possible all three times. Each time, over 5,000 Helsinki residents were mailed a traditional questionnaire. Helsinki residents have been well motivated to answer questions about their own security. In 2003, the response rate was even exceptionally high, 72 per cent. The rates were 68 per cent in 2006 and 65 in 2009. These are high percentages compared with other similar surveys.

The survey was run in collaboration between the Helsinki Police Department, the security unit of Helsinki City Administration Centre and Helsinki City Urban Facts Office. The Administration Centre financed the collection and storage of the material studied. The Police Department was in charge of printing the question sheets and provided the envelopes needed. For the rest, the survey has been run and reported on by the Urban Facts Office. Many thanks to all collaborators for excellent work! Special thanks are due to all those thousands of Helsinki residents who over the years responded to the questionnaires and made the survey possible.

Main findings of the study

Three extensive security surveys have been conducted in Helsinki studying exposure to crime and perceived insecurity in everyday life. The surveys were run in 2003, 2006 and 2009. The present report analyses the findings of all three surveys.

Falling victim of crime

Helsinki residents fell victims of crime against property a little bit more often in 2009 than in 2006. In 2006, 22% of respondents had suffered that kind of offence during the last 12 months before the survey, in 2009 as many as 25%. Increase has occurred in almost all types of property crimes, except car thefts, which have gradually decreased. Responses to the questionnaire correspond to the trend in recorded crime: offences against property started increasing after 2006.

Exposure to violent crime, too, had increased between 2006 and 2009. In 2009, 17% of respondents had been targets of violence or threat of violence. Violence against women had started increasing already in 2003, but against men, it had even decreased somewhat. In 2007–2008, recorded violent crime increased exceptionally: over these two years by no less than 25%. According to the survey, too, it has steadily become more common to be exposed to violence, but not as much as recorded violent crime has increased.

Perceived security

The risk of being exposed to crime and perceived security are two different things, although they often are close when measured empirically. Findings on perceived security can be had only through questionnaires, and therefore these are in chief focus in this survey.

The last three years have seen a weak but consistent positive trend in perceived security among Helsinki residents. In many respects this trend could be seen already between 2003 and 2006, but since then, the change has come out more clearly. As an example, assessments of how serious crime is in your neighbourhood compared with the rest of the city have be-

come more favourable. Anxiety of falling victim of violence, theft or burglary, for example, also decreased consistently between 2003 and 2009.

Everyday security in the urban environment can be divided into three elements: perceived security in your own neighbourhood, in the city centre at night, and on public transport.

Moving outdoors in your own neighbourhood in weekend evenings had, by men's experience, become somewhat safer between 2003 and 2006, by women's correspondingly between 2006 and 2009. Of women 16% and of men 37% felt it was altogether safe to walk outdoors in your own neighbourhood at night. Perceived insecurity was strongly accumulated with women: 24% of women felt some degree of insecurity outdoor at night in your own neighbourhood.

Already in 2003, great differences in perceived security between neighbourhoods could be seen. These differences levelled out somewhat between 2003 and 2006, but they grew again over the following three year period. Yet differences between districts are considerable, and the geography of perceived safe or unsafe areas seems very stable.

Walking in central Helsinki at night is also perceived as safer today than earlier by both men and women. But there, too, women feel clearly less secure than men do.

Perceived social safety in public transport decreased between 2003 and 2006, but then improved during the following three years. Buses are perceived as safest, and local trains and the metro as least safe. In the North-Eastern Major District and the Eastern Major District, where the metro is the most common public transport, 56% of residents feel it is at least pretty safe to take the metro at night.

A crucial finding of the three security surveys is that there has been no big change in exposure to crime, nor in perceived security. This is important to remember when thick headlines on single serious offences stir up debate – sometimes even strong debate – on increased criminality and deteriorating security.

The risk of falling victim of violence is greater in Helsinki than in other major cities in Finland, and it has grown somewhat since 2003. Nevertheless, perceived insecurity is slowly but consistently decreasing. This can be seen in many areas of perceived security.

There are still great differences in perceived security between city districts, and they do not seem to decrease, rather the contrary. On average, though, safety in various neighbourhoods has improved, but this favourable trend is mostly due to those neighbourhoods earlier perceived as safer-than-average being now felt to be even safer.

In Helsinki, perceived insecurity is partly accumulated in the same neighbourhoods as immigrants. However, the conclusion cannot be drawn that immigrants are a strong cause of perceived insecurity. The freely formulated answers given in the questionnaire include a few mentions of immigrants causing a feeling of insecurity, but by far more common were the domestic causes such as drunks, drug addicts and youth gangs.

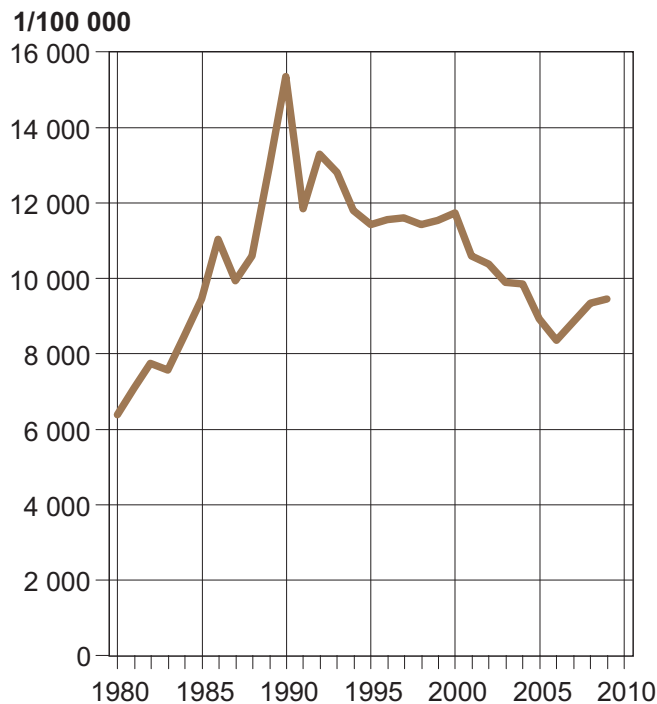
Tilastoitu rikollisuus ja rikosten uhriksi joutuminen

Kaikista rikoksista tulee poliisin tietoon ja tilastoiduksi vain pieni osa. Rikostilastoiden avulla voidaan kuitenkin luoda yleiskuva Helsingin rikollisuuden rakenteesta ja vuosittaisten tietojen avulla voidaan seurata kehityksen pitkiä linjoja. Koska nämä tarkastelut kattavat kolme vuosikymmentä, on rikollisuusluvut suhteutettu Helsingin väestömäärään.

Omaisuusrikoksista suurin osa (60 %) on varkausrikoksia kuten varkaus ja näpistys. Muita suuria omaisuusrikosryhmiä ovat autoihin kohdistuvat rikokset sekä vahingonteot.

Omaisuusrikokset ovat Helsingissä vähentyneet 1990-luvun alun huipun jälkeen. Enimmillään Helsingissä tapahtui yli 70 000 omaisuusrikosta (vuonna 1990) ja vuonna 2006 alle 50 000. 1980-luku oli voimakasta kasvun aikaa, 1990-luvulla tilanne pysyi suunnilleen ennallaan ja 2000-luvulla omaisuusrikokset ovat selvästi vähentyneet.

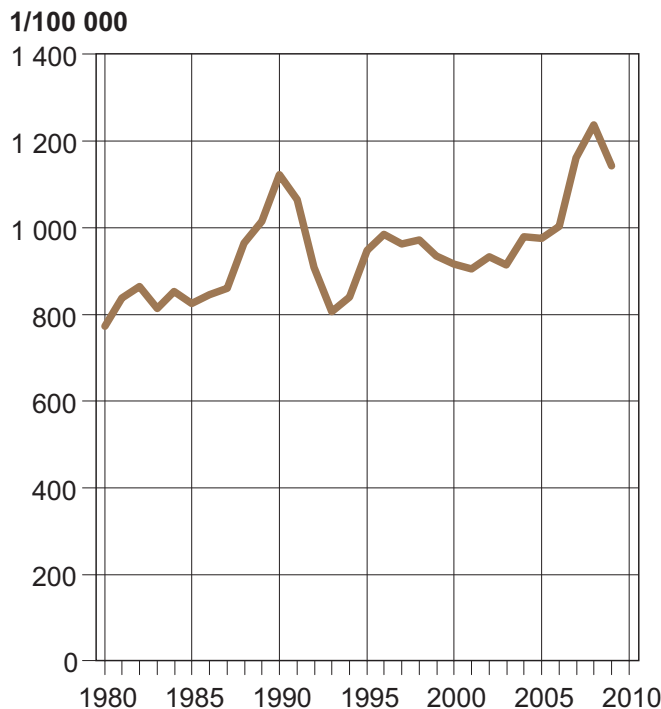
Kuvio 1 Omaisuusrikokset Helsingissä väestön 100 000 asukasta kohti vuosina 1980–2009

Vuoden 2006 jälkeen pitkä myönteinen kehitys on kuitenkin taittunut ja omaisuusrikokset ovat kolmen viime vuoden aikana lisääntyneet. Tilastoidun omaisuusrikollisuuden kasvu koostuu varkausrikosten ja vahingontekojen yleistymisestä. Autoihin kohdistuvat rikokset ovat puolestaan vähentyneet.

Väkivallan määrää voidaan yleisesti kuvata henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrällä. Niistä suurin osa eli 93 prosenttia on pahoinpitelyjä. Kolmenkymmenen vuoden tarkastelujakson aikana väkivaltarikosten määrän kehityksessä on ollut pitkiä tasaisia jaksoja ja muutamia merkittäviä nousuja ja laskuja. Ennen 1990-luvun alun lamaa väkivaltarikosten määrä nousi voimakkaasti muutaman vuoden ajan ja vastaavanlainen nopea lisäys tapahtui vuosina 2007–2008 – ennen nykyistä talouden taantumaa. Varsinaisen laman aikana 1990-luvun alkuvuosina henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrät laskivat nopeasti 1980-luvun tasolle. Myös taantumavuonna 2009 väkivallan määrä kääntyi Helsingissä selvään laskuun.

Kuvio 2 Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset Helsingissä väestön 100 000 asukasta kohti vuosina 1980–2009

Kun rikollisuutta kuvaavat luvut kasvavat, on aina mahdollista, että kasvu voi johtua esimerkiksi ilmoitusalttiuden lisääntymisestä tai poliisin toiminnan tehostumisesta. Tällaisessa

tapauksessa nousevat rikosluvut olisivat yhteiskunnallisesti myönteinen asia. Tilastolukuihin vaikuttavia komponentteja ei voi varmuudella erottaa toisistaan, mutta vuosien 2007–2008 kasvaneet väkivaltaluvut voivat tällä kertaa kuvata myös väkivallan todellisen määrän kasvua. Tätä käsitystä tukevat tiedot siitä, että tilastoidut pahoinpitelyt ovat lisääntyneet laajalla rintamalla. Määrät ovat kasvaneet niin yleisillä kuin yksityisillä paikoilla (asunnoissa) ja ravintoloissa tapahtuneissa pahoinpitelyissä.

Kyselytiedot täydentävät kuvaa rikostilanteesta

Helsingin turvallisuustutkimuksen keskeinen sisältö on kolmen vuoden välein toistettavien kyselyiden tulosten vertailu. Vuoden 2009 kyselyn tuloksia peilataan tässä raportissa kahteen edelliseen tutkimukseen vuosilta 2003 ja 2006. Seuraava tutkimus tehdään syksyllä 2012.

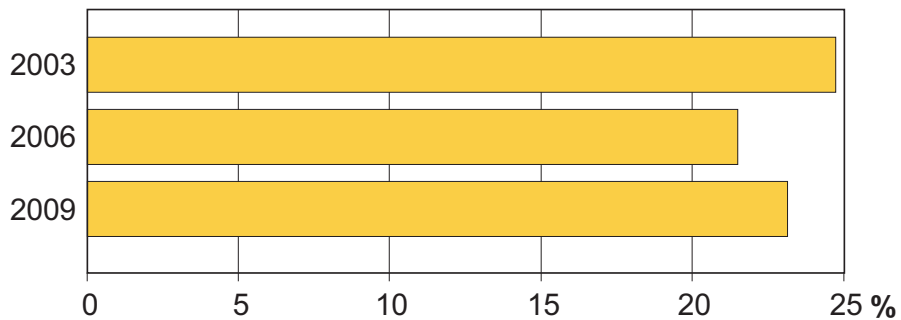
Kyselyillä kerätään kahdenlaista tietoa. Rikosten kohteeksi joutumisesta saatavat tiedot täydentävät rikostilastoja, koska suurin osa lähes kaikista rikoksista jää poliisille ilmoittamatta ja niin ollen myös tilastoimatta. Tutkimuksen toisena painopistealue on turvallisuus koettuna, arkisena asiana. Kyselyllä kartoitetaan asukkaiden kokemuksia kaupunkiympäristön turvallisuudesta omalla asuinalueella, kaupungin keskustassa ja julkisessa liikenteessä. Nämä tiedot tukevat kaupungin ja poliisin turvallisuustyötä.

Kyselyn mukaan jonkin rikoksen kohteeksi joutui vuoden 2009 aikana 34 prosenttia helsinkiläisistä. Näin mitattu turvallisuustilanne on pysynyt hyvin vakaana viime vuosien aikana, vuonna 2003 vastaava osuus oli 36 ja vuonna 2006 33 prosenttia.

Omaisuusrikokset

Turvallisuuskyselyn tuottama kuva helsinkiläisten joutumisesta omaisuusrikosten uhreiksi on pääosin samansuuntainen kuin tilastoidun rikollisuuden kehityskuva. Tilastoitujen omaisuusrikosten määrä laski vuodesta 2003 vuoteen 2006. Myös kyselyjen mukaan omaisuusrikosten kohteeksi joutuneiden helsinkiläisten osuus väheni näiden vuosien välillä. Vuodesta 2006 vuoteen 2009 tilastoitu omaisuusrikollisuus lisääntyi ja myös kyselyjen mukaan kehitys oli saman suuntainen.

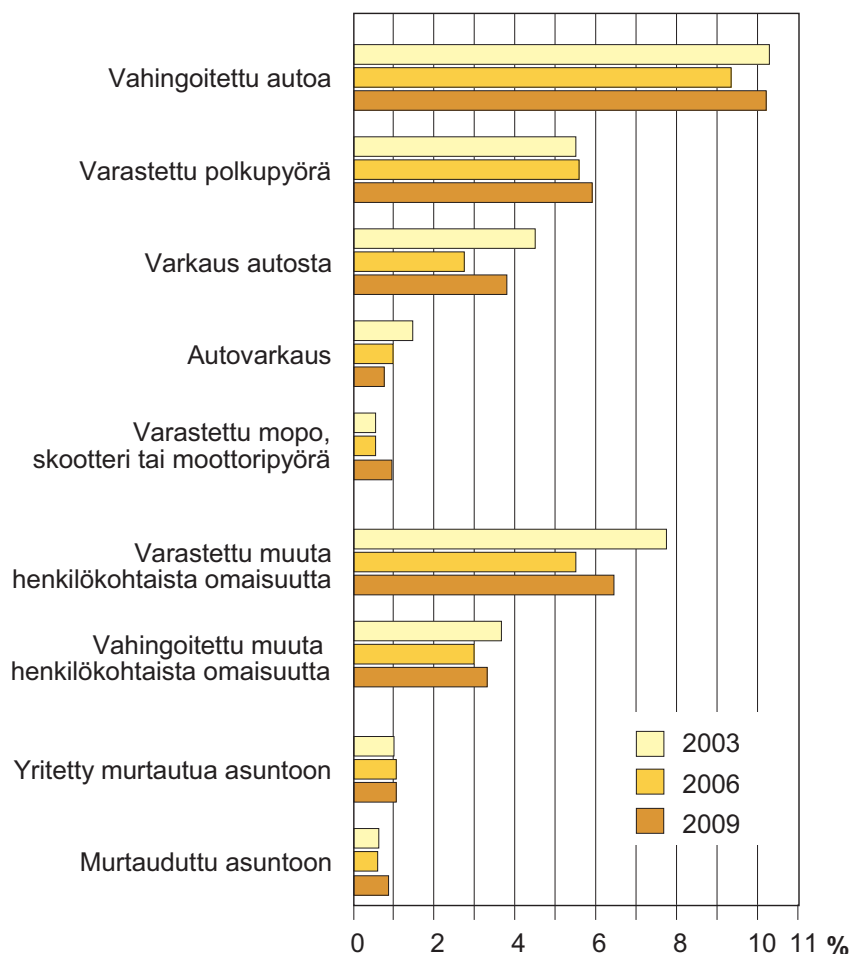
Kuvio 3 Jonkin omaisuusrikoksen kohteeksi 12 kuukauden aikana joutuneet vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

Yksittäisistä omaisuusrikoksista yleisin on autoon kohdistuva vahingonteko, jonka kohteeksi on joutunut joka kymmenes. Kun kaikilla vastaajilla ei autoa ole, on auton omistaviin kohdistuvien vahingontekojen osuus selvästi tätä suurempi. Merkittävää ajallista muutosta ei ole tapahtunut. Autovarkaudet näyttäsivät olevan vähenemässä, mutta varkaudet autosta ovat jälleen nousseet lähelle vuoden 2003 tasoa. Kaksipyöräisiin kohdistuvat varkaudet ovat hieman lisääntyneet.

Muuhun henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneet varkaudet ja vahingoittamiset vähentyivät vuodesta 2003 vuoteen 2006, mutta viime vuonna on jälleen palattu lähemmäs vuoden 2003 tasoa.

Kuvio 4 Eräiden omaisuusrikosten uhriksi joutumisen yleisyys vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

Väkivalta ja väkivallan uhka

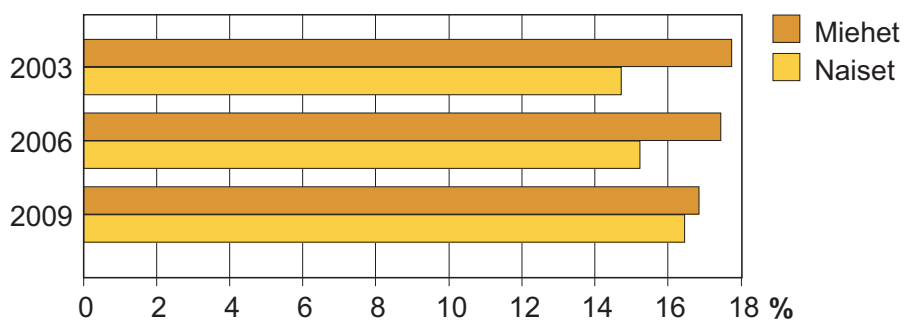
Tilastoidun väkivallan määrä on ollut lievässä kasvussa vuosituhannen vaihteen jälkeen. Poikkeuksellisen voimakkaasti väkivalta lisääntyi vuosina 2007 ja 2008, mutta kääntyi laskuun vuonna 2009 (kuvio 2 sivulla 14). Myös kyselyiden mukaan väkivallan kohteeksi joutuminen Helsingissä on hieman yleistynyt vuoden 2003 jälkeen.

Jonkin väkivaltaisen teon tai väkivallalla uhkaamisen kohteeksi vuoden aikana joutui lähes 17 prosenttia helsinkiläisistä vuonna 2009, mikä on aavistuksen enemmän kuin vuonna 2006.

Miehet kohtasivat väkivaltaa naisia useammin vuonna 2003, mutta tilanne on vähitellen muuttunut. Etenkin viimeisen kol-

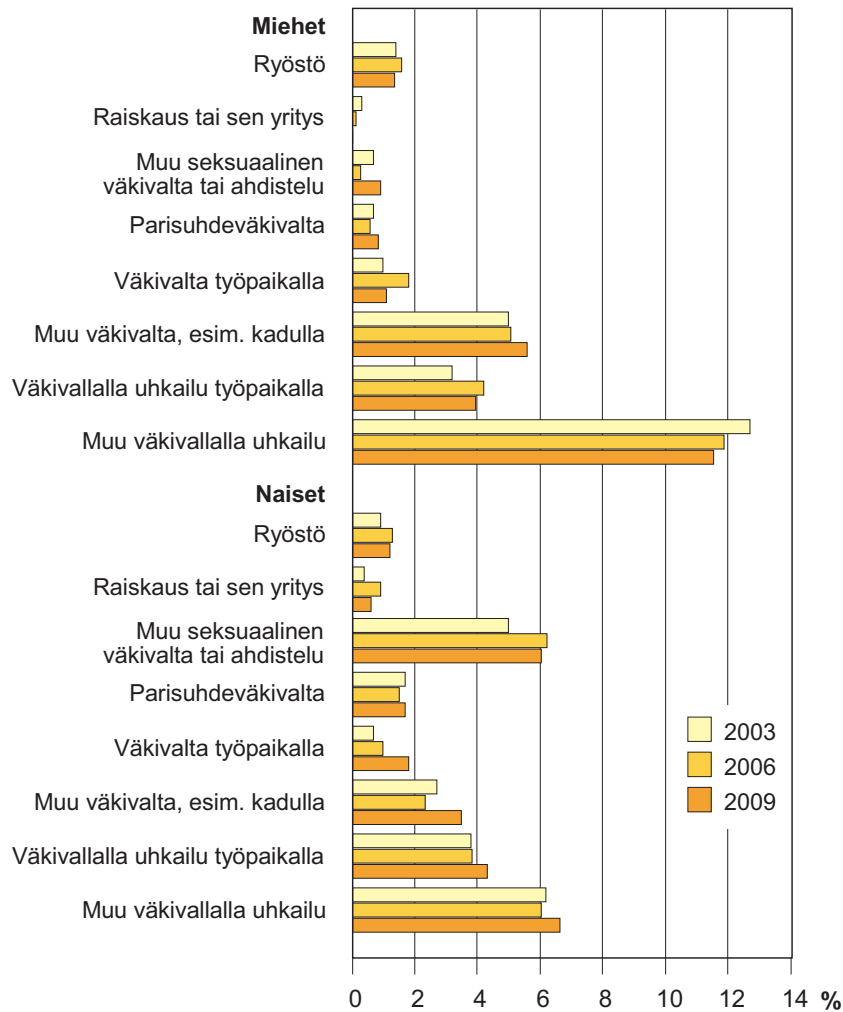
men vuoden aikana naisten väkivaltakokemukset ovat yleistyneet ja miesten hieman vähentyneet. Vuonna 2009 miehet ja naiset kohtasivat väkivaltaa ja uhkailua suunnilleen yhtä paljon (kuvio 5).

Kuvio 5 Väkivallan tai väkivaltaisen uhkailun kohteeksi 12 kuukauden aikana joutuneet sukupuolen mukaan vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

Koska naisten kokema väkivalta näyttää lisääntyneen ja miesten hieman vähentyneen, katsotaan seuraavaksi minkä tyyppistä väkivaltaa miehet ja naiset ovat kohdanneet eri vuosina (kuvio 6).

Kuvio 6 Miesten ja naisten väkivaltakokemukset vuosina 2003, 2006 ja 2009

Tarkastelu koskee sekä koettua fyysistä väkivaltaa että uhkailua, ja miehillä väkivaltainen uhkailu muodostaakin valtaosan kokemuksista. Työpaikalla uhkailua on kokenut neljä prosenttia. Muunlaista väkivallalla uhkailua (mukaan lukien yksityiset ja julkiset paikat) on kokenut yli yksitoista prosenttia miehistä. Fyysistä väkivaltaa miehet kohtaavat eniten julkisilla paikoilla. Ajalliset muutokset ovat vähäisiä.

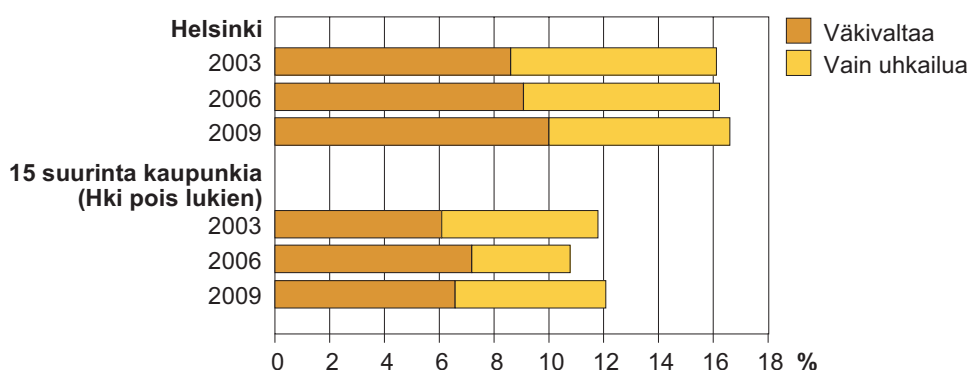
Naisten kokeman väkivallan profiili on hieman toisenlainen kuin miesten. Suurin ero naisten kokemuksissa miehiin verrattuna johtuu seksuaalisen väkivallan ja ahdistelun yleisyydestä, joka on lähes yksinomaan naisten kohtaama ilmiö. Osa seksuaalisesta ahdistelusta, esimerkiksi huomauttelu, huutelu ja vihjaavat puheet, eivät ole fyysistä väkivaltaa. Jos osa näistä naisten kokemuksista luokitellaan uhkailuksi, ero

miesten ja naisten kokeman väkivaltaisen uhkailun yleisyydessä pienenee.

Naisten lisääntyneiden väkivaltakokemusten nähdään koostuvan useasta eri väkivaltatyypistä. Eniten näyttää lisääntyneen julkisilla paikoilla kohdattu väkivalta ja suhteellisesti eniten on lisääntynyt väkivalta työpaikalla, jonka kokeminen on lähes kaksinkertaistunut. Miesten kokema työpaikkaväkivalta on puolestaan hieman vähentyntyt. Fyysisen väkivallan lisäksi myös naisten kokemien uhkailujen määrä on lisääntynyt niin työpaikoilla kuin muuallakin. Seksuaalinen väkivalta ja ahdistelu eivät sen sijaan ole yleistyneet.

Helsingiläiset joutuvat väkivallan uhreiksi useammin kuin muut suurten kaupunkien asukkaat. Viiteentoista suurimpaan kaupunkiin (Helsinki pois lukien) verrattuna ero on säilynyt selvänä kaikkina tutkimusvuosina (kuvio 7).

Kuvio 7 Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa 12 kuukauden aikana kokeneiden osuudet viidessätoista suurimmassa kaupungissa (Helsinki pois lukien) ja Helsingissä vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).¹

Tilastoidun väkivaltarikollisuuden määrät ovat tunnetusti Helsingissä korkeammalla tasolla kuin muualla maassa. Yksi syy tähän on Helsingin runsas ravintolatarjonta ja vilkas yöelämä. Myös muiden kuin helsinkiläisten Helsingissä kokemä (tai tekemä) väkivalta nostaa näitä lukuja, kun rikostilastoja tarkastellaan tapahtumapaikan mukaan. Eräänlaisen 'Helsinki-lisän' suuruudeksi voidaan arvioida noin 20 prosenttia. Rikosilmoitustiedoista voidaan laskea, että sellaisista Helsingissä tapah-

¹Kiitokset Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen erikoistutkija Reino Sirénille, joka toimitti kuvion 7 suurten kaupunkien tiedot kansallisten uhritutkimusten aineistoista.

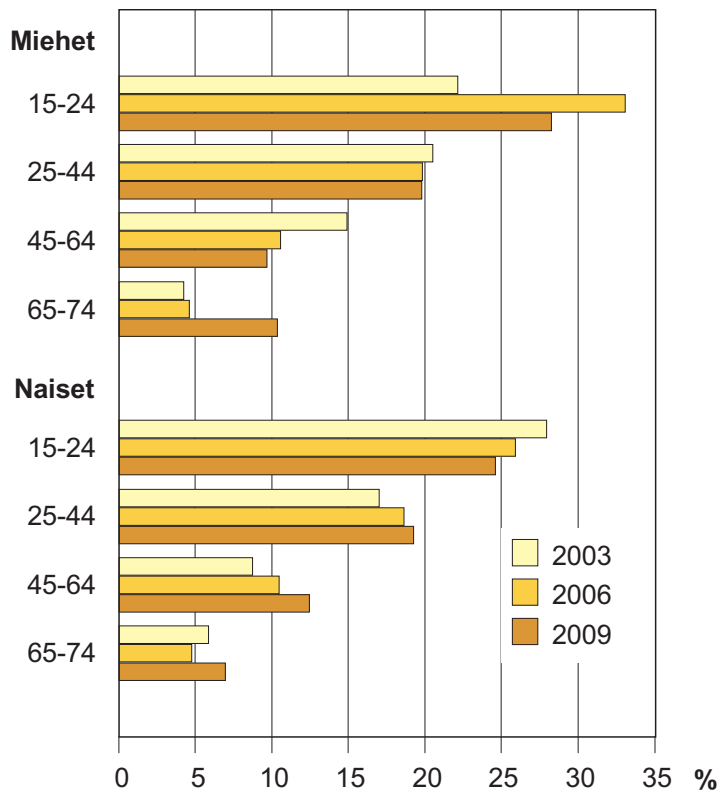
tuneista pahoinpitelyistä, joista on tiedossa rikoksesta epäillyn henkilöllisyys, noin 80 prosenttia epäillyistä on helsinkiläisiä. Vastaavanlaisia alueellisia siirtymiä on tietenkin muillakin paikkakunnilla, jotka ovat laajempien seutujen keskuskuntia.

Ikä vaikuttaa voimakkaasti väkivaltakokemuksiin

Ikä ja sukupuoli vaikuttavat voimakkaasti väkivallan uhriksi joutumiseen. Iän karttuessa väkivaltakokemukset vähenevät ja varsinkin eläkeiän saavuttamisen jälkeen väkivaltakokemukset ovat suhteellisen harvinaisia. Eniten väkivaltaa tai sen uhkaa ovat kaikkina tutkimusvuosina kokeneet nuorimmat (alle 25-vuotiaat) miehet ja naiset. Nuorten miesten kokema väkivalta lisääntyi voimakkaasti vuodesta 2003 vuoteen 2006, mutta on sen jälkeen hieman vähentynyt.

Nuorten (alle 25-vuotiaiden) naisten kokema väkivalta näyttää olevan hitaasti vähenemässä. Aiemmin esille tullut naisten kohtaaman väkivallan lisääntyminen paikantuu yli 24-vuotiaisiin työkäisiin naisiin. Nopeimmin ovat lisääntyneet 45–64-vuotiaiden naisten väkivaltakokemukset.

Kuvio 8 Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa 12 kuukauden aikana kokeneet vuosina 2003, 2006 ja 2009 sukupuolen ja iän mukaan (%)

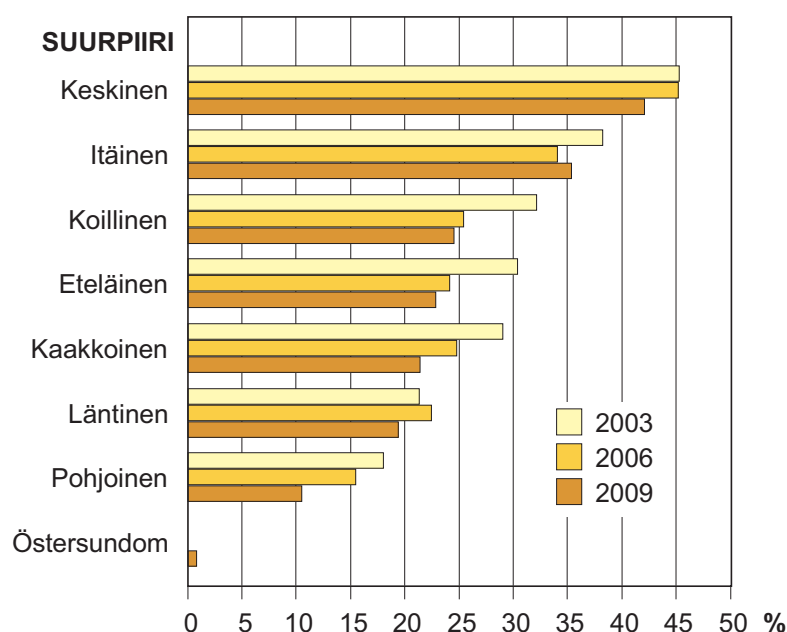
Suurin muutos vuoden 2009 tilanteessa on eläkeikäisten miesten kohtaaman väkivallan kaksinkertaistuminen vuoteen 2006 verrattuna. Myös samanikäisten naisten kokema väkivalta on hieman lisääntynyt. Miesten kokemalle väkivallalle on tyypillistä, että nuorimmilla miehillä enin osa kokemuksista on fyysistä väkivaltaa. Iän myötä tilanne muuttuu niin, että eläkeikäisten miesten kokemuksista valtaosa on väkivaltaisia uhkailuja. Koska työpaikalla tapahtuva uhkailu on poissuljettu eläkeikäisten joukossa, jää jäljelle muu tarkemmin määrittelämätön väkivallalla uhkailu. Tapahtumapaikkoina voivat olla niin julkiset tilat kuin kotiympäristökin. Huolimatta tästä vanhimman ikäryhmän miesten väkivaltakokemusten lisääntymisestä kaikkien miesten kohtaama väkivalta on hieman vähentymässä (katso kuvio 5).

Omalla asuinalueella kohdattu väkivalta

Tärkeä näkökulma helsinkiläisten turvallisuuteen on omalla asuinalueella tapahtuva väkivalta. Yksi tapa tutkia väkivallan esiintymistä paikallisesti, on kysyä vastaajilta, miten usein he ovat nähneet pahoinpitelyn tai tappelun omalla asuinalueellaan. Väkivallan näkemistä voidaan ajatella toissijaisena altistumisena väkivallalle. Tilanne voi olla suoranaisesti uhkaava, tai ainakin se muistuttaa väkivallan mahdollisuudesta omassa lähiympäristössä. Vuonna 2003 runsas 31 prosenttia kaikista vastaajista oli nähnyt väkivaltaa vuoden aikana omalla asuinalueellaan kerran tai useammin. Vastaava luku vuonna 2006 oli 28 ja vuonna 2009 26 prosenttia, joten katuväkivallan kohtaaminen on vähentymässä.

Mielenkiintoista on, että Eteläisen suurpiirin alueella asuvien oman alueen väkivaltakokemusten määrä on vain kaupungin keskimääräisellä tasolla, vaikka rautatieasema ympäristöineen on vuodesta toiseen katuväkivallan ehdoton keskittymä Helsingissä. Alueen korkea väkivaltataso on ravintoloiden ja joukkoliikenteen terminaali-alueiden tuottamaa ja niille rajoitettavaa, eikä näytä paljoakaan vaikuttavan alueen asukkaiden turvallisuutta heikentävästi.

Kuvio 9 Väkivaltaa omalla asuinalueellaan vuoden aikana nähneet suurpiireittäin vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

Asuinalueella nähty väkivalta on vähentynyt kaikissa suurpiireissä. Nopeinta vähennys on ollut pohjoisessa suurpiirissä, jossa on myös selvästi harvinaisinta. Lukuun ottamatta Helsingin uusinta suurpiiriä, Östersundomia, jossa väkivaltaa omalla asuinalueellaan ei ole kohdattu käytännössä lainkaan. Vanhojenkin suurpiirien väliset erot ovat melko suuria, eivätkä erot ole supistuneet. Itäisessä ja keskisessä suurpiirissä väkivaltaa on nähty useimmin, ja vähentyminen on ollut hitainta.

Toissijainen väkivallalle altistuminen on alueelliseen tarkasteluun parempi mittari kuin omalla asuinalueella väkivallan uhriksi joutuminen, johon liittyy enemmän satunnaisvaihtelua suhteellisten harvojen tapausten takia. Omalla asuinalueella nähdylle väkivallalle altistumisen tarkastelu muodostaa myös sillan kohti raportin seuraavaa pääjaksoa, jossa keskitytään koettuun turvallisuuteen.

Koettu turvallisuus

Todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi ja koettu turvallisuus ovat empiirisinä asioina eri ulottuvuuksia, vaikka ne osittain menevät myös päällekkäin. Todennäköisyyttä joutua rikoksen uhriksi voidaan arvioida ryhmätasolla iän, sukupuolen ja elämäntapojen mukaan. Esimerkiksi runsaan alkoholin käytön tiedetään lisäävän väkivallan riskiä. Myös tässä kyselyssä ne vastaajat, jotka ilmoittivat käyttävänsä alkoholia vähintään kerran viikossa (humalakäyttö), ilmoittivat myös selvästi muita useammin joutuneensa väkivallan kohteeksi vuoden aikana. He kuitenkin kokivat liikkumisen Helsingin keskustassa turvallisemmaksi kuin vähemmän alkoholia käyttävät ja harvemmin väkivallan kohteeksi joutuneet. Toisaalta tiedetään, että tietyissä tapauksissa väkivallan uhriksi joutuminen lisää turvattomuutta.

Muun muassa näistä syistä turvallisuuden kokemusta on tutkittava itsenäisenä ilmiönä. Sitä ei voi eikä pidä 'selittää pois' esimerkiksi turvattomuutta kokevan väestöryhmän mahdollisesti pienemmällä todennäköisyydellä joutua väkivallan kohteeksi. Lisäksi turvattomuuden kokemuksella on seurauksia, jotka voivat rajoittavat ihmisen elämänpiiriä ja toimintaa, ja se on siksi myös toiminnallisesti haitallista. Turvallisuus on myös osa asuinympäristön viihtyisyyttä ja koko kaupungin vetovoimaa ja mainetta.

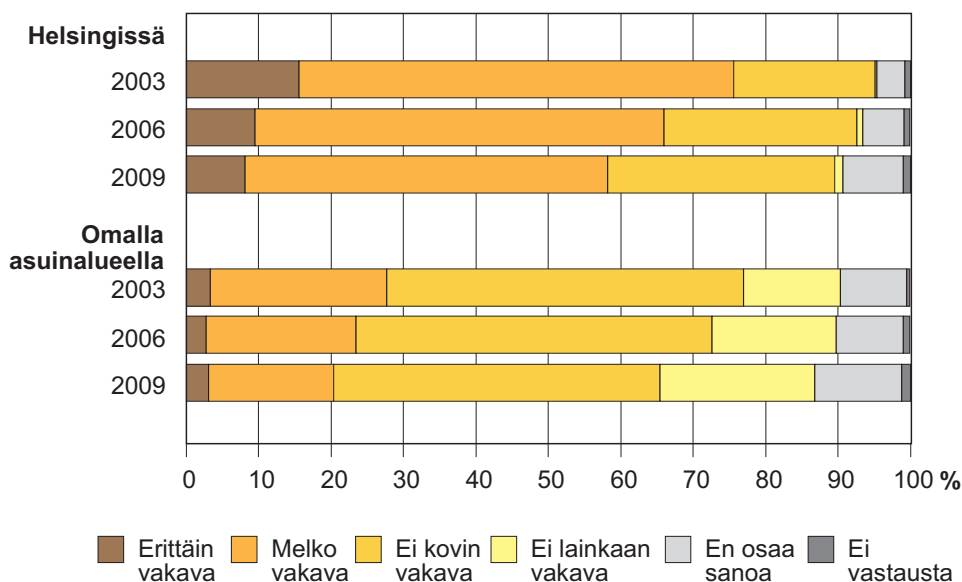
Turvallisuuden kokemista on kyselytutkimuksilla tutkittu Suomessakin jo kolmen vuosikymmenen ajan, ja kertynyttä oppia on hyödynnetty myös tämän tutkimuskokonaisuuden suunnittelussa. Kysymyksiä on kahta päätyyppiä. Ensinnäkin on kysytty arvioita rikollisuustilanteesta yleisesti ja lisäksi huolestuneisuutta tiettyjen rikosten kohteeksi joutumisesta. Toiseksi on kysytty suoraan turvattomuuskokemuksista erilaisissa tilanteissa ja eri vuorokauden aikoina. Asumiseen liittyen on kysytty myös turvajärjestelyjen käyttämisestä.

Kysymysten muotoilut vaihtelevat sangen yleisistä, ilmapiirityyppisistä kysymyksistä kohden konkreettisia arkisia tilanteita. Osa kysymyksistä on pyritty muotoilemaan mahdollisimman täsmällisiksi kiinnittämällä ne esimerkiksi viikonpäivään (perjantai ja lauantai), vuorokauden aikaan (myöhään illalla), paikkaan (asuinalue, keskusta) tai johonkin toimintaan (pank-kiatomaatin tai julkisen liikenteen käyttäminen). Tavoitteena

on tietenkin, että kaikki vastaajat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavoin myös eri vuosina tutkimusta toistettaessa. Vuoden 2009 kyselyssä kysymysten muotoilut on pidetty samoina kuin vuosina 2003 ja 2006.

Kaikkein yleisimmällä tasolla vastaajilta kysyttiin arvioita rikollisuusongelman vakavuudesta Helsingissä ja omalla asuinalueella. Kysymykset ovat barometrityyppisiä, eikä niistä tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Keskeiset tulokset ovat, että rikollisuusongelma arvioidaan koko kaupungissa oleellisesti vakavammaksi kuin omalla asuinalueella, ja että molemmissa tapauksissa rikollisuusongelman arvioitu vakavuus on vähentynyt ajan myötä. Myös niiden vastaajien osuus, jotka ovat vastanneet "En osaa sanoa" on kasvanut kaiken aikaa. Itse asiassa rikollisuustilanteen arviointi näin yleisesti voi ollakin vain suuntaa antavaa ja tärkeintä on vastausten ajallinen muutos. Rikollisuusongelman omalla asuinalueella vähintään melko vakavaksi arvioineiden osuus on vuoteen 2009 tultaessa laskenut kahteenkymmeneen prosenttiin, ja koko kaupungissakin pudonnut alle 60 prosenttiin.

Kuvio 10 Arviot rikollisuusongelman vakavuudesta Helsingissä ja omalla asuinalueella vuosina 2003, 2006 ja 2009

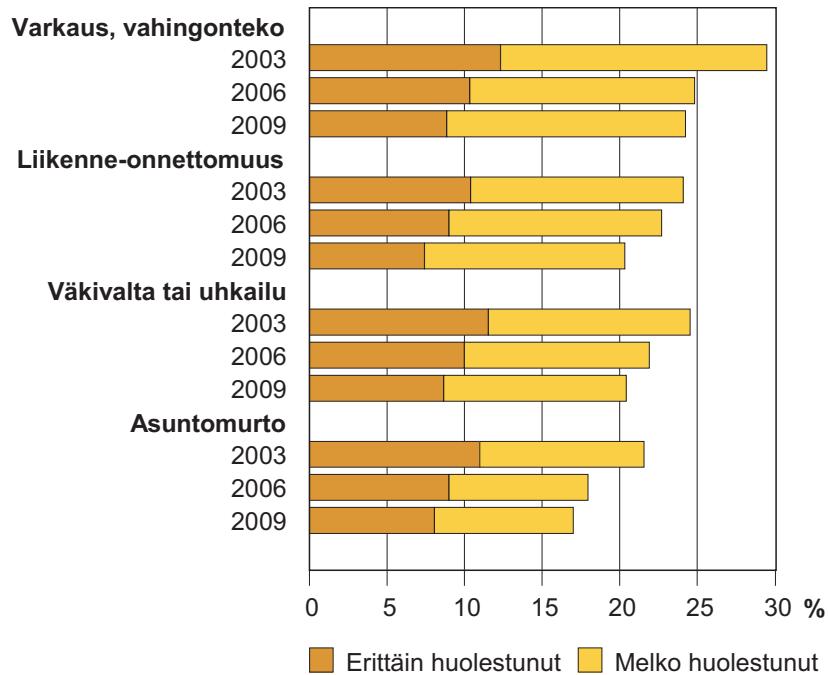
Rikosten uhriksi joutumisen riskiarviointi

Selvästi edellä olevaa konkreettisempia kysymyksiä ovat vastaajien arviot huolestuneisuudesta rikosten uhriksi joutumisesta. Huoli liittyy näissä kysymyksissä nimettyihin rikoksiin, mutta luonteeltaan kysymykset ovat kuitenkin enemmän turvallisuuden tunnetta mittaavia kuin riskiarvioita. Keskeistä on se, miten huolestuneisuus vaihtelee eri rikostyyppien kesken ja toisaalta ovatko arviot ajan kuluessa muuttuneet.

Eri rikosten kohteeksi joutumisesta huolestuneiden osuudet poikkeavat toisistaan yllättävän vähän. Varkaudet herättävät eniten huolestuneisuutta ja asuntomurto vähiten. Liikenneonnettomuuteen joutumista koskeva riskiarviokysymys on mukana siksi, että se kuuluu poliisin liikennevalvontatehtäviin. Se on kuitenkin tapaturmana kiinnostava vertailukohde rikosriskiarvioille.

Kysytyistä tapahtumista huolestuneiden (vastausvaihtoehdot melko ja erittäin huolestunut) osuudet ovat johdonmukaisesti alentuneet vuoteen 2003 verrattuna. Erityisesti näyttää vähentyneen erittäin huolestuneiden osuudet. Vaikka kyseessä on vain muutamien prosenttiyksiköiden muutokset, ovat ne johdonmukaisuudessaan ja pitkän aikavälin osoittimina mielenkiintoisia ja ilahduttavia.

Kuvio 11 Huolestuneisuus eräiden rikosten ja liikenneonnettomuuden kohteeksi joutumisesta vuosina 2003, 2006 ja 2009, (erittäin ja melko huolestuneiden %-osuudet).

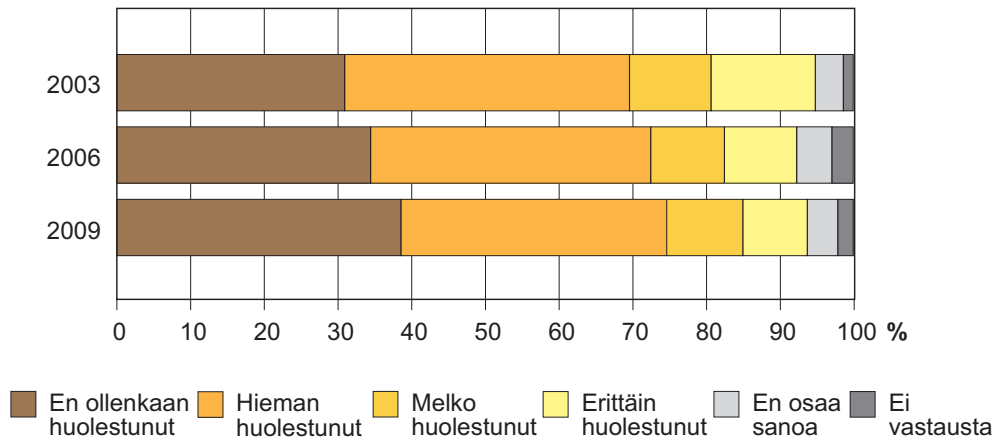

Seksuaalirikokset (esim. raiskaus) ja muu seksuaalinen väkivalta tai häirintä ovat lähes yksinomaan naisiin kohdistuvia uhkia ja heitä huolestuttavia asioita. Miehistä neljä viidestä ei ole lainkaan huolestunut näiden kohteeksi joutumisesta.

Selvä enemmistö naisvastaajista on ainakin hieman huolestunut seksuaalirikoksen kohteeksi joutumisesta. Kuitenkin vuoteen 2003 verrattuna tilanne on selvästi parantunut (kuvio 12).

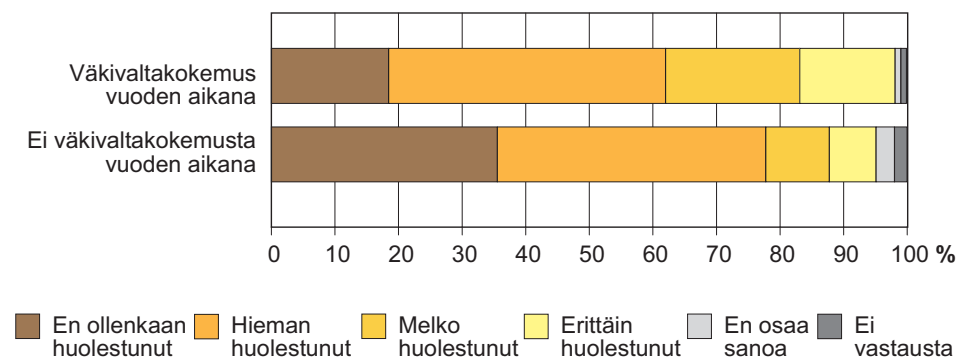
Etenkin asiasta huolestumattomien osuus on kasvanut lähes kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 2003 vuoteen 2009.

Kuvio 12 Naisten huolestuneisuus seksuaalirikoksen kohteeksi joutumisesta vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

Rikoksen uhriksi joutumisen tiedetään lisäävän huolestuneisuutta (esim. Niemi 2009, 290). Väkivallan ja omaisuusrikoksen uhriksi joutuminen lisää huolestuneisuutta suunnilleen yhtä paljon. Oheisessa kuviossa on vertailtu huolestuneisuutta väkivallan kohteeksi joutumisesta sen mukaan, onko vastaaja vuoden aikana joutunut väkivallan kohteeksi. Erittäin ja melko huolestuneiden osuudet ovat noin kaksinkertaiset väkivaltaa kokeneiden joukossa verrattuna niihin, joilla ei ollut väkivaltakokemusta vuoden aikana. Myös "Ei osaa sanoa" ja vastamatta jättäneiden osuudet ovat pienemmät väkivaltaa kokeneiden joukossa, mikä osaltaan kertoo huolen konkreettisuudesta. Väkivaltakokemuksen vaikutus on myös pitkäkestoinen, sillä myös niillä, jotka olivat kokeneet väkivaltaa kolmen vuoden aikana (mutta ei viimeisen vuoden aikana) huolestuneisuus oli lähes yhtä korkealla tasolla.

Kuvio 13 Huolestuneisuus väkivallan kohteeksi joutumisesta väkivaltakokemuksen mukaan vuonna 2009 (%)

Erityisen voimakkaasti huolestuneisuutta lisäävät seksuaalisen koskemattomuuden loukkaukset. Niistä naisista, jotka vuoden aikana olivat joutuneet seksuaalirikoksen tai muun seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi, 45 prosenttia oli erittäin tai melko huolestunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutumisesta. Osuus on miltei kolminkertainen verrattuna niihin naisiin, jotka eivät olleet joutuneet seksuaalisesti ahdistelluiksi.

Rikoksiin varautuminen

Erityisesti omaisuusrikoksiin varautuminen on parin vuosikymmenen aikana lisääntynyt voimakkaasti. Lukitus- ja valvontajärjestelmät ovat teknisesti kehittyneet nopeasti ja niiden käyttö laajentunut yhä useampiin kohteisiin. Samaan aikaan järjestelmät ovat tulleet suhteellisesti halvemmiksi. Monet tilat, joihin aiemmin oli vapaa pääsy, ovat nyt kulkulupien ja koodien takana, ja kameravalvonnan katse ulottuu yhä uusille alueille. Valvontaa ja suojausta lisäävät niin yritykset kuin viranomaisetkin. Myös yksityisten ihmisten mahdollisuudet etenkin kodin turvaamiseen ovat kasvaneet. Tätä ”turvallistumiskehitystä” on mielenkiintoisesti käsitellyt Hille Koskela teoksessaan Pelkokierre (2009).

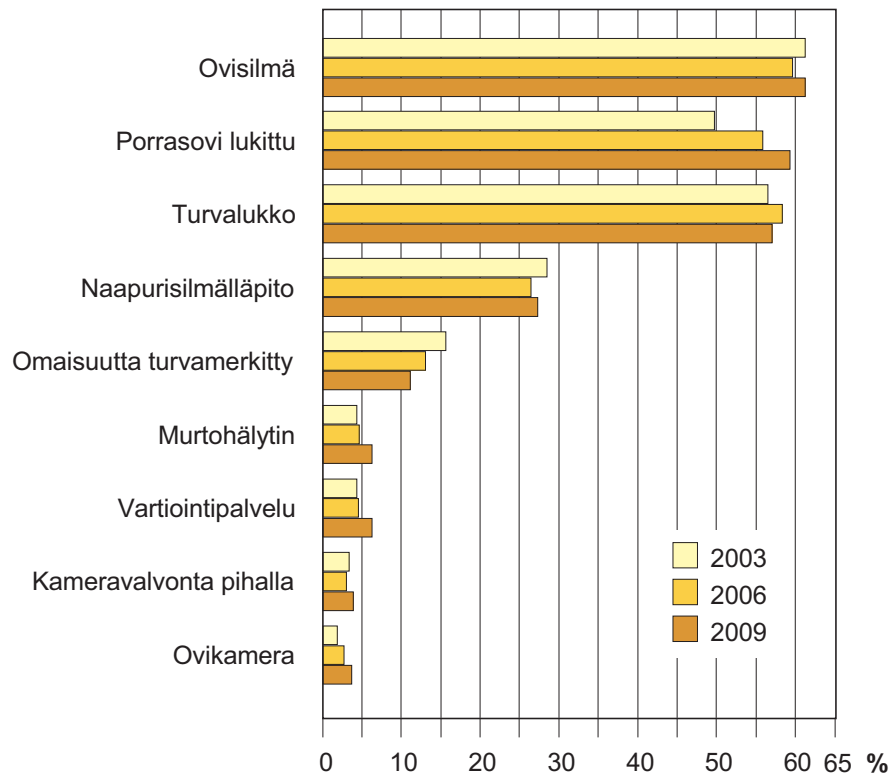
Helsinkiläisistä viidennes sanoi olevansa jollakin tavoin varautuneen väkivallan varalta. Sekä miehillä että naisilla yleisin varautumistapa oli uhkaavien tilanteiden ja paikkojen välttäminen, ’kaupunkilaisjärjen’ käyttö sekä yleensä tilanteiden ennakointi. Esimerkkinä taksin käyttäminen baari-illan jälkeen kotimatalla. Nämä keinot ovat naisilla yleisempiä kuin miehillä.

Toisen ryhmän muodostavat erilaiset itsepuolustuskeinot. Miehet korostavat fyysisen kunnan merkitystä. Muutamat miehet mainitsivat kaasu- tai pippurisumutteen mukana pitämisen. Naisten yleisin turvaväline puolestaan on puhelin, jota osa sanoi pitävänsä kädessä soittovalmiina. Naisten vastauksissa mainittiin myös äänihälyttimen ja esimerkiksi hiuslakasprayn mukana pitäminen mahdollisen päälle kävijän torjumiseksi.

Omaisuusrikoksiin varautuminen on hyvin arkipäiväistä riskien hallintaa lukitsemisella, hälytysjärjestelmillä ja vakuutuksilla.

Omaisuuuden, lähinnä kodin turvaamiseen liittyen kysyttiin seuraavien turvajärjestelyjen käytöstä.

Kuvio 14 Eräiden turvajärjestelyjen yleisyys vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

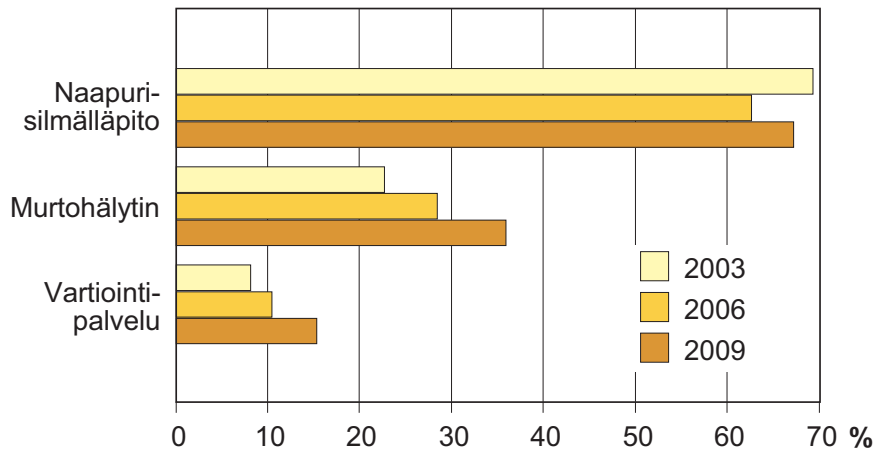
Turvajärjestelyjen yleisyydessä on kuuden vuoden aikana tapahtunut joitakin sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat trendinomaisilta. Yleisimmistä turvajärjestelyistä ovisilmien ja turvalukkojen käyttö näyttää pysyvän suunnilleen ennallaan. Sitä vastoin (kerrostalojen) porrasovien pitäminen lukittuna on näyttää jatkuvasti yleistyvän, mikä hyvin vastaa arkikokemuksinkin. Omaisuuuden turvamerkitsemisen suosio sen sijaan näyttää vähenevän.

Kasvavan turvabisneksen (vartiointipalvelut, murtohälyttimet, valvontakamerat) vaikutus ei tule esille tässä yhteydessä, koska enemmistö vastaajista asuu kerrostaloissa.

Turvabisneksen vaikutus näkyykin paremmin omakotitaloissa asuvien vastauksista. Naapureiden kesken sovittu talon silmälläpito on omakotiasukkailla hyvin tavallista – yli kuusikymmentä prosenttia ilmoitti tällaisesta käytännöstä, eikä siinä ajan myötä ole tapahtunut juurikaan muutosta. Murtohäly-

tin oli vuonna 2003 hieman yli viidenneksessä omakotitaloista, nyt jo useammassa kuin joka kolmannessa. Yksityisten vartiointiliikkeiden palveluiden käyttö ei ole kovin yleistä, mutta kasvuvauhti on ripeää. Yhteisöllisestä turvallisuudesta näyttäisi virta vähitellen vievän kohti teknistä valvontaa ja ostettuja palveluja.

Kuvio 15 Eräiden turvajärjestelyjen yleisyys omakotitaloissa vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

Asuinalueen koettu turvallisuus

Oman asuinalueen turvallisuus on ehkä tärkein koetun turvallisuuden osa-alue. Asuinalue muodostaa kodin välittömän ympäristön, jossa liikutaan päivittäin. Työ- ja koulu- ja asiointimatkat alkavat kotoa ja myös lapset liikkuvat omatoimisesti kodin välittömässä läheisyydessä enemmän kuin muualla. Eläkeikäiset liikkuvat alueella erityisesti päiväaikaan, ja nuori-so viettää myös vapaa-aikaansa paljolti omalla asuinalueella. Oman asuinalueen turvallisuus on keskeinen asia arkisen elämän viihtyisyyden kannalta, ja siksi näitä kysymyksiä käsitellään hieman perusteellisemmin.

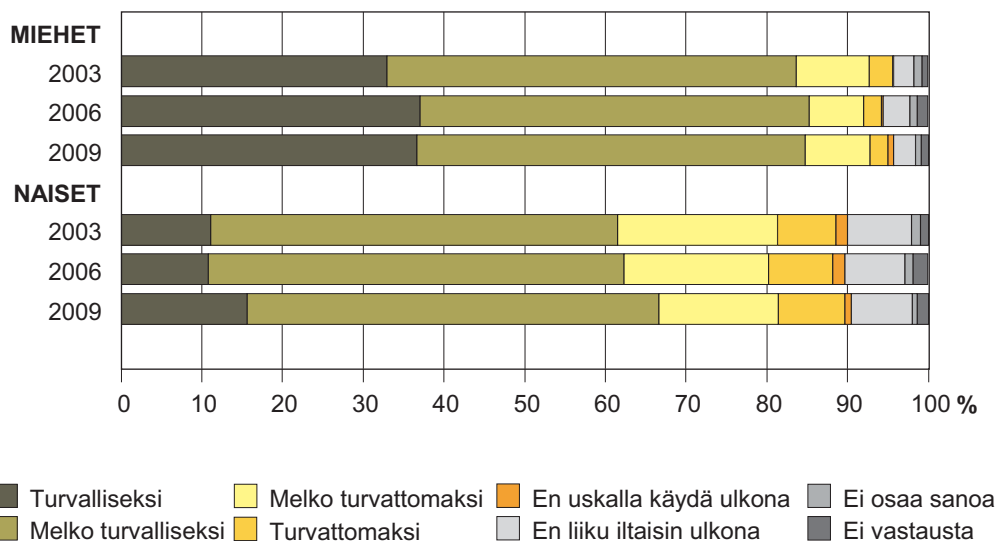
Kaupungin sosiaalisen tasapainon kannalta asuinalueiden koettu turvallisuus voi ulottaa vaikutuksensa myös alueella asuvien kokemuksia laajemmalle. Koettu turvallisuus – tai mielikuvat eri alueiden turvattomuudesta – voivat vaikuttaa esimerkiksi alueiden haluttavuuteen asuinpaikkana. Mielikuvat voivat olla selkeitä ja vahvoja, mutta myös harhaisia. Siitä huolimatta ne voivat vaikuttaa ihmisten valintoihin ja käyttäytymiseen ja sitä kautta vaikkapa asuntojen hintoihin.

Oman asuinalueen koettua turvallisuutta kysyttiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäinen koski liikkumista yksin omalla asuinalueella päivällä ja toinen myöhään viikonloppuiltoina. Päivällä liikkumista koskevan kysymyksen tulos on hyvin odotettu: 80 prosenttia naisista ja 84 prosenttia miehistä koki liikkumisen turvalliseksi. Ja käytännöllisesti katsoen kaikki muutkin vastaajat valitsivat vaihtoehdon melko turvallinen. Tämä odotusten mukainen tulos toimiikin kyselyssä ikään kuin mittatikkuna sille, miten asiat voisivat – tai niiden tulisi – olla kaikkina vuorokauden aikoina.

Oman asuinalueen turvallisuus päiväaikaan on eläkeikäisille tärkeämpi kysymys kuin työikäisille. Turvalliseksi tilanteen koki yli 64-vuotiaista miehistä 76 prosenttia ja naisista 71. Vaihtoehto ”Melko turvallinen” mukaan lukien osuudet olivat 95 prosentin luokkaa.

Myöhään viikonloppuiltaisina kuusitoista prosenttia naisista koki olonsa turvalliseksi omalla asuinalueellaan ja miehistä 37 prosenttia. Turvattomuuskokemukset ovatkin hieman vähenevässä. Miehillä muutos tapahtui vuosien 2003 ja 2006 välillä ja naisilla vuoden 2006 jälkeen. Vastaajien enemmistö koki olonsa vähintään melko turvalliseksi, mutta toki oman asuinalueen tulisi tuntua turvalliselta kaikkina vuorokauden aikoina.

Kuvio 16 Koettu turvallisuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisina sukupuolen mukaan vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

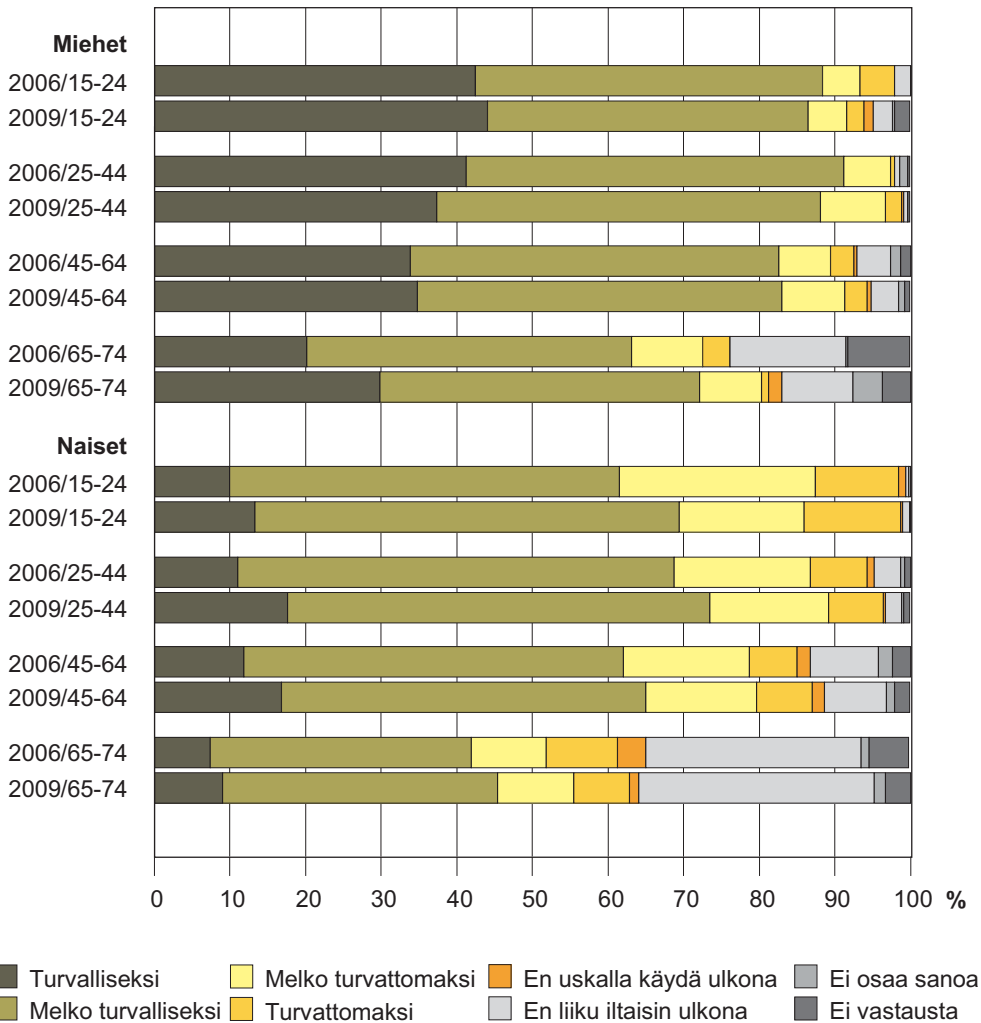

Turvattomuuskokemusten luonnetta voidaan edelleen tarkentaa iän mukaisella tarkastelulla. Iän ja sukupuolen yhdistelmät avaavat turvattomuuskokemusten luonteen hyvin ymmärrettävällä tavalla, ja samalla paljastuu keille turvattomuuskokemukset keskittyvät.

Täysin turvallisesti liikkumisen omalla asuinalueellaan myöhään viikonloppuiltoina kokee nuorimmista miehistä yli 40 prosenttia ja vanhimmastakin ikäluokasta miltei joka kolmannes. Naisilla vastaava osuus vaihtelee ikäryhmittäin vajaan kymmenen ja 17 prosentin välillä. Toki naisistakin enemmistö kokee lähiympäristönsä vähintään melko turvallisesti, mutta miesten ja naisten kokemukset ovat vahvasti erilaiset. Kuitenkin kuuden vuoden aikana ovat turvattomuuskokemukset selvästi vähentyneet. Muutos ei ole dramaattinen, mutta selvästi johdonmukainen.

Eniten turvattomuutta kokevien nuorimpien naisten ja tyttöjen turvattomuus on vähentynyt vuosien 2006 ja 2009 välillä. Erityisen myönteistä tämä on siksi, että edellisellä kolmivuotiskaudella heidän turvattomuuskokemuksensa olivat jopa hieman lisääntyneet. Vastaavanlainen kehitys on tapahtunut 45–64-vuotiaiden naisten joukossa. Muissa ikäryhmissä muutos on tasaisempaa molemmilla tarkastelujaksoilla.

Kuvio 17 Koettu turvallisuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisin sukupuolen ja ikäryhmän mukaan vuosina 2006 ja 2009

Vanhemmissa ikäryhmissä vastausvaihtoehto "En liiku iltaisin ulkona" ikään kuin 'syö' turvattomuuskokemusta. Mikäli tätä vaihtoehtoa ei olisi kyselyssä ollut, olisivat etenkin vanhemmista naisista useammat valinneet vaihtoehdon "En uskalla käydä ulkona". Ikäihmisillä tuskin onkaan kovin suurta halua ja tarvetta liikkua iltaisin, vaan he ulkoilevat ja asioivat enemmän päiväsaikaan. Vastausvaihtoehdon "En uskalla käydä ulkona" valitsikin vain muutama kymmenen eläkeikäistä vastaajaa.

Miehillä suurin muutos on tapahtunut vanhimmassa ikäluokassa vuoden 2006 jälkeen. Turvallisuuskokemukset ovat lisääntyneet ja turvattomuuskokemukset vähentyneet, mutta myös niiden osuus, jotka eivät liiku iltaisin ulkona on vähen-

tynyt. Muissa ikäluokissa muutokset ovat vähäisempiä. 25-44-vuotiailla turvattomuuskokemukset ovat jopa hieman lisääntyneet.

Nuorten naisten turvattomuuskokemus ja riski joutua väkivallan kohteeksi ovat molemmat korkealla tasolla eli turvattomuuskokemukset ja uhrikokemukset menevät päällekkäin. Tämä tilanne koskee nuoria ihmisiä, joille itsenäinen kaupunkitilan käyttäminen on tärkeä osa aikuisuuteen kasvamista. Naisille erityinen uhka on seksuaalinen ahdistelu. Toki nuoret miehet kokevat myös runsaasti väkivaltaa, mutta turvattomuutta ilmoittaa kyselyssä kokevansa selvästi alle kymmenen prosenttia.

Turvattomuuskokemuksissa suuret alueelliset erot

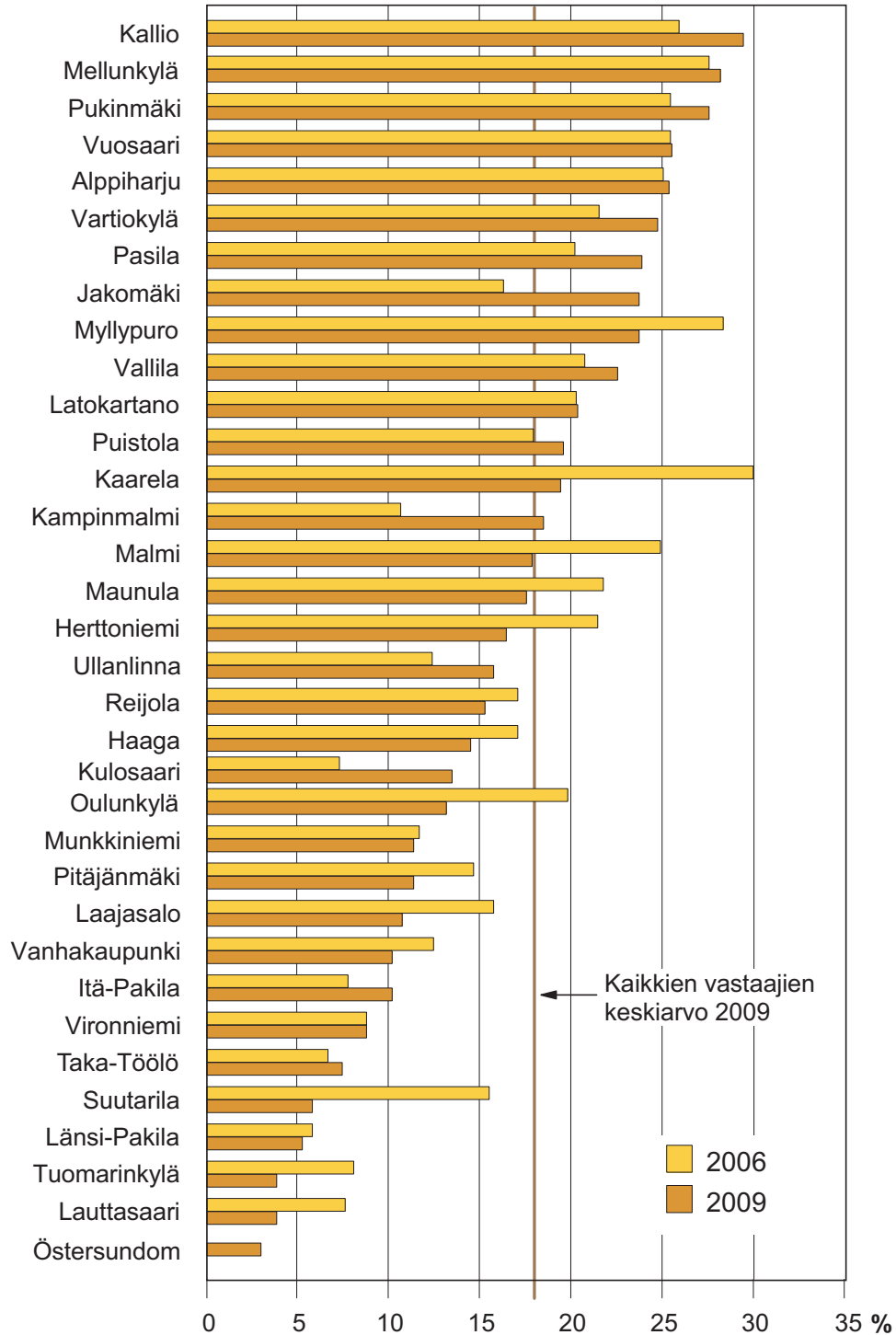
Vaikka oman asuinalueen koettu turvallisuus on keskimäärin koko kaupungissa hitaasti parantunut, ovat alueelliset erot edelleen merkittäviä. Vuoden 2003 kyselyssä parhaan ja heikoimman peruspiirin ero turvattomuutta kokevien osuudessa oli lähes kuusinkertainen. Tämän jälkeen erot ovat ensin hieman pienentyneet, mutta vuoteen 2009 tultaessa jälleen hieman kasvaneet. Alueiden välisten erojen tasaisuutta mittaavan gini-kertoimien arvot ovat kuitenkin eri vuosina hyvin lähellä toisiaan.

Oman asuinalueen turvattomuuskokemusten eroja mittaava gini-kerroin

Vuosi	Gini-kerroin
2003	0,25
2006	0,24
2009	0,26

Vuosien 2006 ja 2009 välillä alueiden väliset erot ovat hieman kasvaneet. Niillä alueilla, joilla turvattomuuskokemukset ovat keskimääräistä yleisempiä, on muutos kulkenut useammin heikompaan suuntaan. Keskimääräistä turvallisemmiksi koetuilla alueilla kehitys on kulkenut pääosin parempaan suuntaan. Koko kaupunkia koskeva myönteinen kehitys kertyykin pääosin näillä alueilla asuvien kohentuneesta turvallisuuden tunteesta.

Kuvio 18 Turvattomuuskokemukset omalla asuinalueella myöhään perjantai- ja lauantai-iltaisain peruspiireittäin vuosina 2006 ja 2009 (sisältää vastausvaihtoehdot melko turvaton, turvaton, ei uskalla liikkua) (%).

Turvattomuuskokemusten jäsentämä kaupungin alueellinen rakenne näyttää olevan myös hyvin pysyvä. Tutkimuskerrasta toiseen pääosin samat asuinalueet koetaan turvallisimmiksi ja myös turvattomimmiksi koetut alueet pysyvät enimmäkseen samoina.

Kyselyn alussa – ennen turvallisuuskokemuksia mittaavia kysymyksiä – kysyttiin vastaajilta tyytyväisyyttä omaan asuinalueeseen. Miltei kaikki vastaajat ovat joko erittäin tyytyväisiä (45 %) tai melko tyytyväisiä (50 %) omaan asuinalueeseensa. Tyytymättömiä on vain neljä prosenttia (melko tyytymätön ja erittäin tyytymätön -vaihtoehdot yhdistettyinä). Asuinalueen tyytyväisyyden ja alueen koetun turvallisuuden kesken vallitse erittäin voimakas yhteys. Asuinalueeseensa erittäin tyytyväisistä vain alle kahdeksan prosenttia koki oman alueensa ilta-aikaan turvattomaksi. Melko tyytyväisten joukossa turvattomuutta koki 23 prosenttia, ja asuinalueeseensa tyytymättömien pienestä joukosta peräti 66 prosenttia koki alueen turvattomaksi.

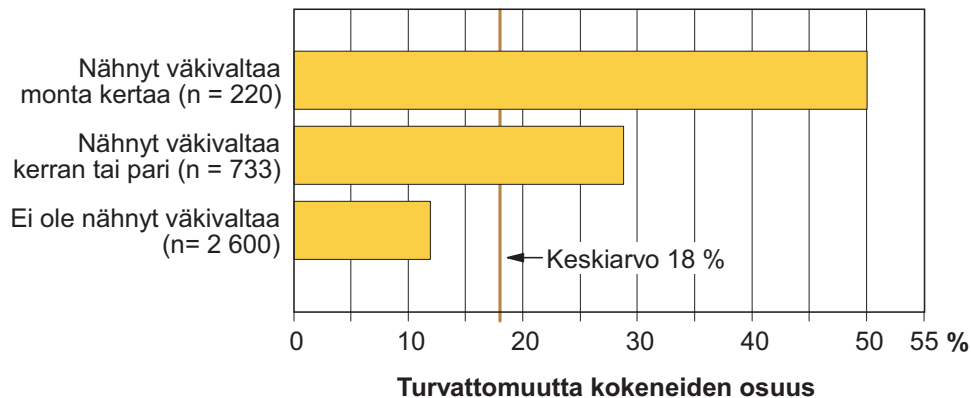
Turvattomuuskokemuksissa on myös laadullisia eroja alueiden kesken. Alueilla, joilla turvattomuuskokemukset ovat keskimääräistä yleisempiä, myös turvattomuutta aiheuttavat tekijät ovat konkreettisempia. Näillä alueilla korostuvat maininnat uhkaavasta käyttäytymisestä, väkivallan uhasta ja häiriköinnistä. Hyvän turvallisuuden alueilla turvattomuuden syiksi mainittiin useammin esimerkiksi pimeys, pelottavuus ja syrjäisyys tai nuorison kokoontuminen. Nämä olivat vuoden 2003 aineistosta tehdyn vapaamuotoisten vastausten analyysin tuloksia (Tuominen 2005)

http://www.hel2.fi/tietokeskus/kvartti/2005/3/Turvattomuuskokemuksissa_myos_laadullisia_eroja.pdf

Vuoden 2006 aineistosta tehtiin myös tarkentava tutkimus (Laihin 2009). Eija Laihin tutki turvallisuuskokemuksia tarkemmin viidessä peruspiirissä vuoden 2006 turvallisuuskyselyn aineistolla myös avovastauksia hyödyntäen. Yleisimmäksi turvattomuuden aiheuttajaksi mainittiin häiritsevä päihitteiden käyttö. Paikkoihin liittyvistä maininnoista korostuivat kantakaupungissa pimeät puistot ja esikaupunkialueilla ostoskeskukset ja asemien ympäristöt. Laihin tutki myös poliisin tietoon tulleiden rikosten määrien ja poliisin hälytystehtävien yhteisvaihtelua turvattomuuskokemusten kanssa. Hälytystehtävien määrän ja koetun turvallisuuden välillä esiintyi jossain määrin yhteisvaihtelua.

Aiemmin tarkasteltiin toissijaista väkivallalle altistumista eli omalla asuinalueella nähtyä väkivaltaa. Vastaajilta kysyttiin, ovatko he vuoden aikana nähneet omalla asuinalueellaan tappelun tai pahoinpitelyn ja kuinka usein. Valtaosa vastaajista (73 %) ei ollut nähnyt väkivaltaa kertaakaan vuoden aikana omalla asuinalueellaan, ja heistä vain 12 prosenttia koki liikumisen iltaisin turvattomaksi. Turvattomuuskokemukset ovat sitä yleisempiä, mitä useammin väkivaltaa on kohdattu. Väkivaltaa vuoden aikana monta kertaa nähneitä ei ole paljon, mutta heistä jo puolet koki oman asuinalueensa turvattomaksi.

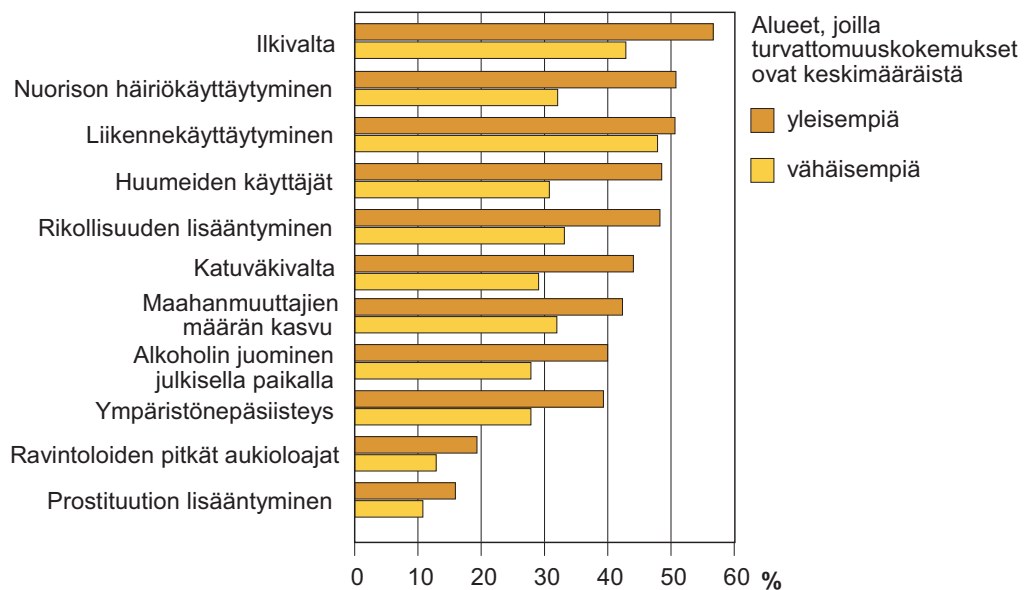
Kuvio 19 Asuinalueella iltaisin koettu turvattomuus sen mukaan, kuinka usein vastaaja on nähnyt alueella vuoden aikana pahoinpitelyn tai tappelun.

Asukkaiden huolenaiheet omaan asuinalueeseensa liittyen voivat olla monenlaisia. Kaksi useimmin mainittua huolenaihetta sekä vuonna 2003 että 2006 olivat työttömyyden lisääntyminen ja ihmisten syrjäytyminen. Ne eivät suoraan liity asuinalueen turvallisuuteen, mutta kiinnostavasti kaupunkilaiset ovat samoilla linjoilla Sisäisen turvallisuuden ohjelman kanssa syrjäytymisen keskeisestä merkityksestä rikollisuudelle ja turvallisuudelle.

Arkisista omaan asuinalueeseen välittömästi liittyvistä kysymyksistä helsinkiläiset ovat eniten huolissaan ilkeivallasta, nuorison häiriökäyttäytymisestä ja holtittomista autoilijoista. Alueilla, joilla asukkaat kokevat ilta-aikaan enemmän turvattomuutta, ollaan myös näistä erikseen kysytyistä asioista enemmän huolestuneita. Piittaamaton liikennekäyttäytyminen koetaan yhtä huolestuttavaksi riippumatta alueen koetusta turvallisuudesta.

Kuvio 20 Asuinalueella huolestuttavat asiat alueen koetun turvallisuuden mukaan.

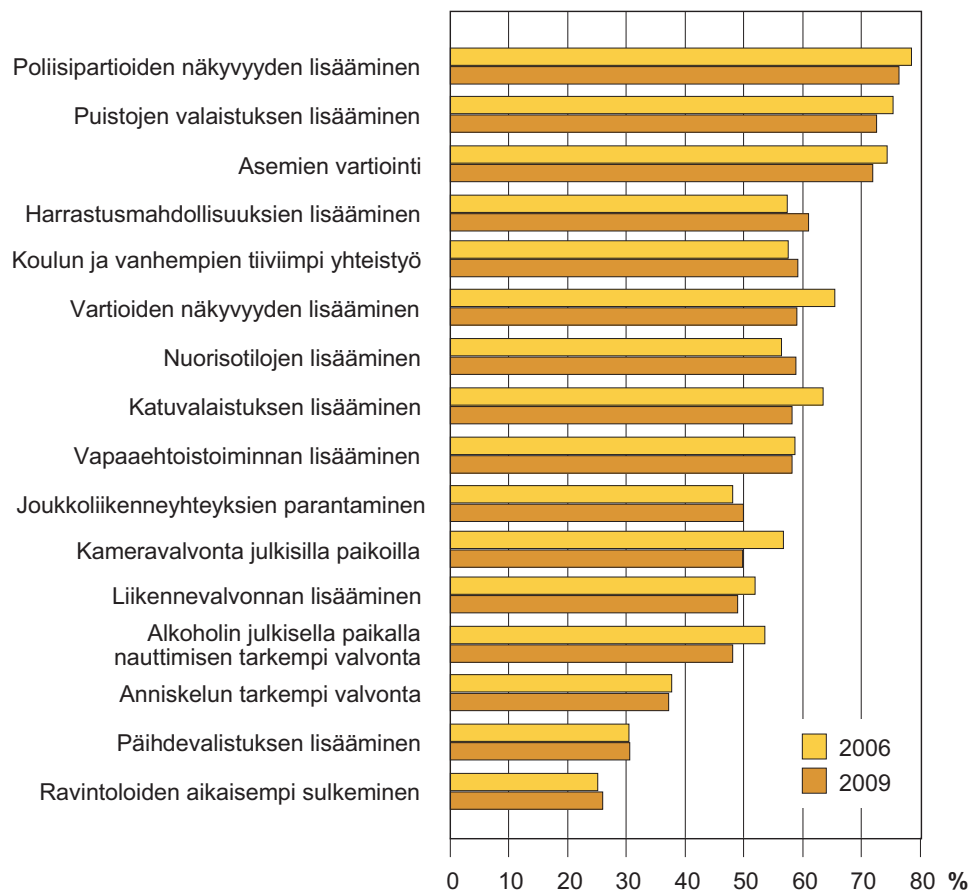
Maahanmuuttajien määrän kasvua kysyttiin ensi kertaa vuoden 2009 kyselyssä. Taustalla on keskustelu maahanmuuttajien mahdollisesta turvattomuutta lisäävästä vaikutuksesta. Helsingissä maahanmuuttajat ja turvattomuuden kokemukset keskittyvät osittain samoille alueille. Huoli maahanmuuttajien määrän kasvusta ei kuitenkaan erityisesti korostunut niillä alueilla, joilla turvattomuuskokemuksia on keskimääräistä enemmän.

Vastaaajilla oli myös mahdollisuus nimetä asuinalueen turvattomuuden syitä vapaamuotoisilla vastauksilla. Niillä alueilla, joilla ulkomaalaistaustaisia asukkaita on Helsingissä eniten, esiintyi jonkin verran mainintoja ulkomaalaisista turvattomuuden aiheuttajina. Paljon useammin mainittiin kuitenkin tyypillisiä kotoperäisiä turvattomuuden syitä: humalaiset, juopot, nuoriso ja huumeidenkäyttäjät.

Mikä lisää viihtyvyyttä ja turvallisuutta?

Huolenaiheiden lisäksi kysyttiin myös mitkä asiat eniten lisääisivät viihtyvyyttä ja turvallisuutta kaupungissa. Vertailu vuoteen 2006 osoittaa, että muutokset ovat kolmen vuoden aikana pieniä. Eniten turvallisuutta ja viihtyisyyttä arvioidaan parantavan poliisin näkyvyyden lisääminen, puistojen valaistuksen parantaminen ja joukkoliikenteen asemien vartiointi.

Kuvio 21 Viihtyvyyttä ja turvallisuutta parantavat toimenpiteet, 2006 ja 2009

Kun viihtyvyyttä ja turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä ryhmitellään sen mukaan asuvatko vastaajat keskimääräistä turvallisemmalla alueella vai päinvastoin, voidaan havaita, että erot ovat melko pieniä. Kuitenkin keskimääräistä turvattomammilla alueilla kaivataan enemmän poliisin näkyvyyttä ja vartijoita. Lisäksi alkoholin käytön kontrolliin liittyvät toimenpiteet nähdään tarpeellisempina kuin alueilla, joilla koettu turvallisuus iltana-aikaan on keskimääräistä parempaa.

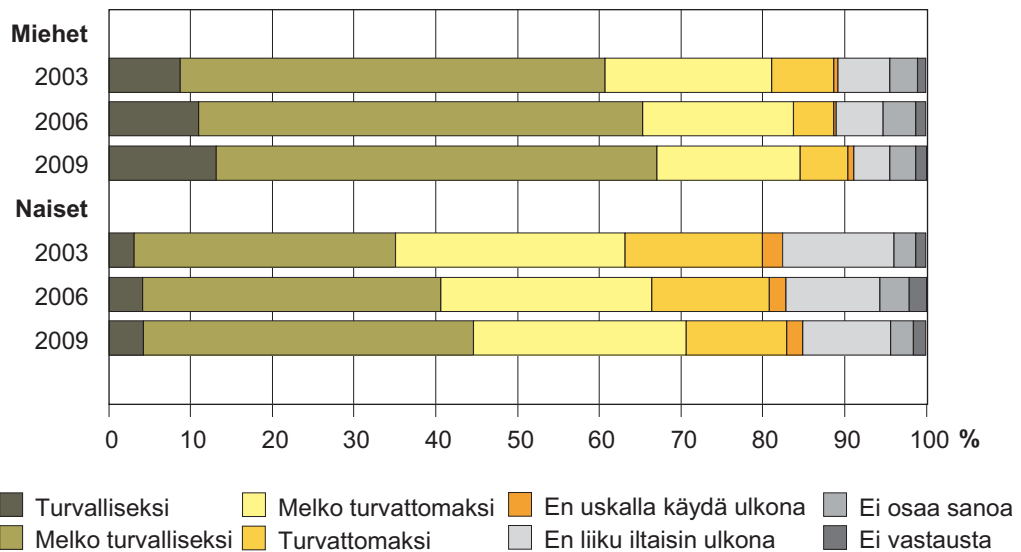
Turvallisesti kaupungilla

Oman asuinalueen turvallisuuden lisäksi vastaajilta kysyttiin, miten turvallisesti he kokevat liikkumisen Helsingin keskustassa. Viikonloppuiltaisin kaupungin keskusta näyttäyty miehille ja naisille sangen erilaisena. Enemmistö miehistä (lähes 70 %) liikkuu Helsingin yöelämässä melko turvallisesti, mutta naisista vain 45 prosenttia. Neljä kymmenestä nai-

sesta vastasi kokevansa keskustassa liikkumisen vähintään melko turvattomaksi viikonloppuiltaisin. Täysin turvalliseksi keskustassa liikkumisen koki alle viisi prosenttia naisista.

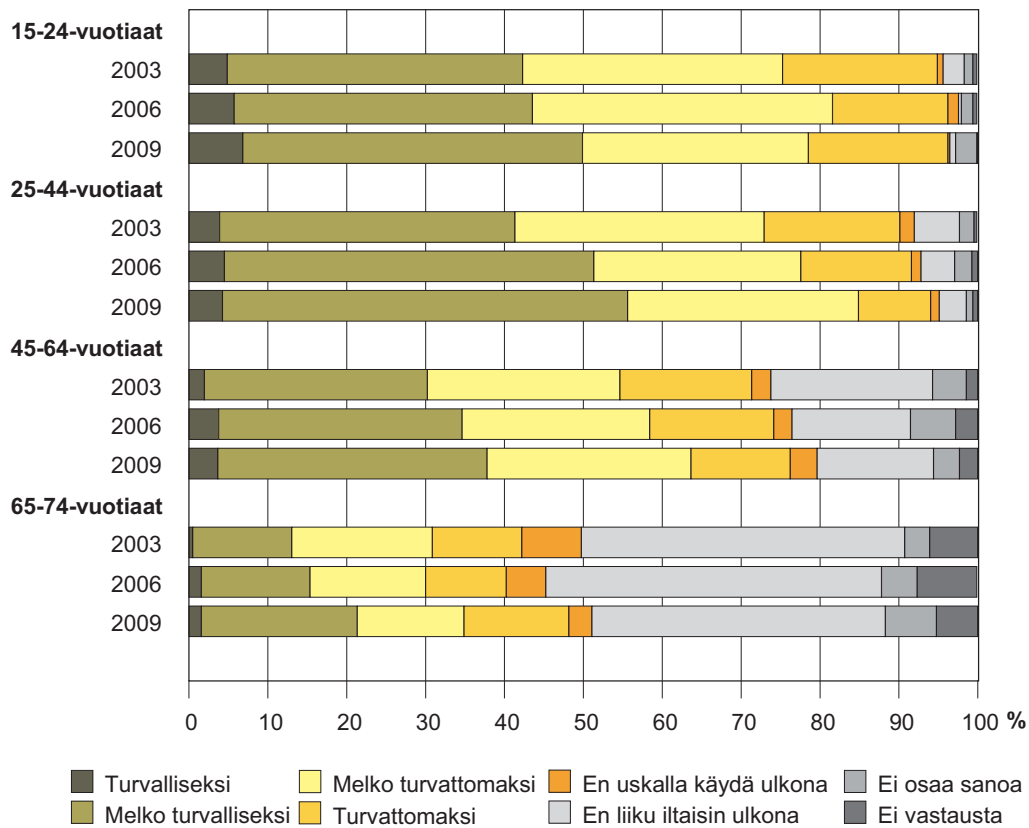
Edellisiin tutkimusvuosiin verrattuna tilanne on johdonmukaisesti parantunut niin miehillä kuin naisillakin.

Kuvio 22 Koettu turvallisuus Helsingin keskustassa myöhään viikonloppuiltaisin sukupuolen mukaan vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

Koska turvattomuuskokemuksen keskittyvät voimakkaasti naisille, katsomme vielä heidän tilannettaan iän mukaisena kuvauksena.

Kuvio 23 Naisten kokema turvattomuus ikäryhmän mukaan Helsingin keskustassa viikonloppuiltaisina vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%)

Iltainen Helsingin keskus on naisten kokemana muuttunut kuuden vuoden aikana selvästi turvallisemmaksi. Eri-ikäisten kokemusten vertailua hieman vaikeuttaa se, että iän myötä iltaisin ulkona liikkuminen vähenee. Toisaalta se kertoo myös siitä, että iän myötä keskustan iltakäytön merkitys kaiken kaikkiaan vähenee. Nuorimmista naisista (ja tytöistä) vain yksi prosentti vastasi, ettei liiku tai uskalla liikkua iltaisin keskustassa. Heidän joukossaan turvattomuuskokemukset ovat yleisimpiä ja vuoteen 2006 verrattuna ne ovat lisääntyneet, kun ne edellisellä kolmivuotisjaksolla olivat vähentyneet. Tosin heidän joukossaan turvallisiksi ja melko turvalliseksi liikkumisen kokeneiden osuudet ovat myös kasvaneet. Nopeimmin turvattomuuskokemukset ovat vähentyneet 25–44-vuotiaiden naisten ikäryhmässä. He eivät myöskään välttä liikkumista iltaisin, ja yli puolet heistä kokee keskustan vähintäänkin melko turvalliseksi.

Pankkiautomaatin käyttöä piti vähintään melko turvallisena 82 prosenttia vastaajista – miehistä 88 prosenttia ja naisista 78. Vuoteen 2006 verrattuna asiassa ei ole tapahtunut muutosta.

Käännö joukkoliikenteessä

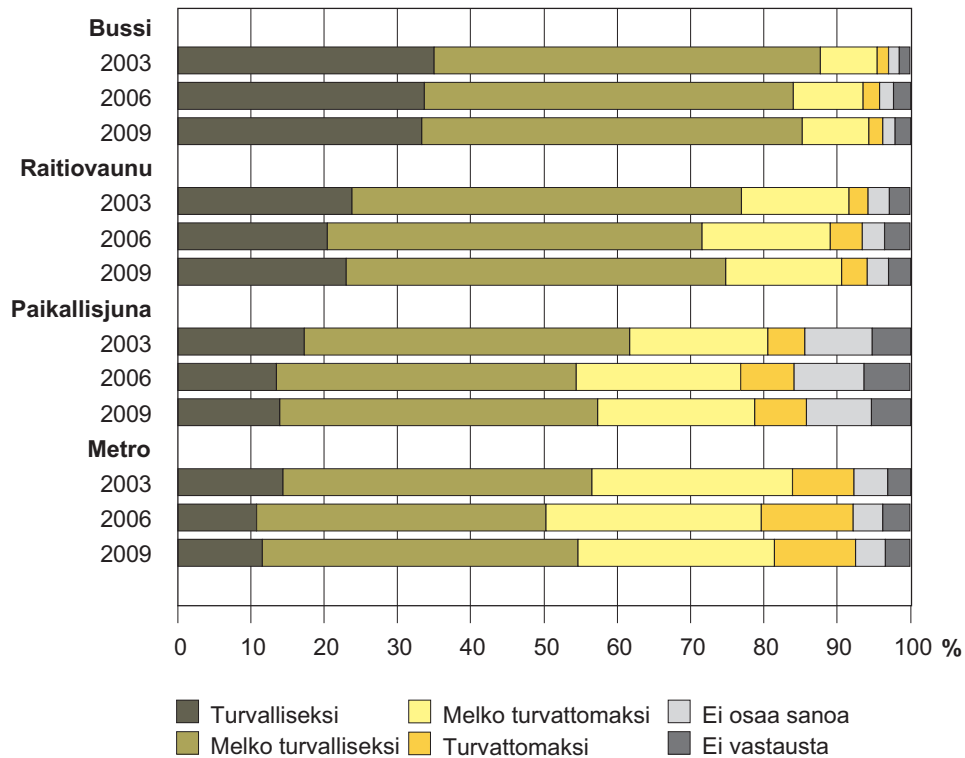
Helsingin kokoisessa kaupungissa joukkoliikenteen sosiaalinen turvallisuus on kolmas keskeinen kaupunkiturvallisuuden osa-alue – oman asuinalueen ja kaupungin keskustan lisäksi. Julkisen liikenteen vaihtoehtoja ovat kevyen liikenteen ohella yksityisauto ja taksi. Joukkoliikenteen koettu turvallisuus on tärkeä kysymys muun muassa kulkutapajakautuman kehityksen ja joukkoliikenteen kehittämisen kannalta. Joukkoliikennevälineiden turvallisuutta koskevat kysymykset on muotoiltu koskemaan myöhäistä ilta-aikaa.

Toisin kuin muilla turvallisuuden osa-alueilla joukkoliikenteen koettu turvallisuus heikentyi vuosien 2003 ja 2006 välillä. Muutos koski kaikkia liikennevälineitä ja oli yllättävä poikkeus muusta myönteisestä kehityksestä. Bussi ja raitiovaunu koettiin molempina vuosina turvallisimmiksi ja paikallisjuna ja metro vähemmän turvallisiksi.

Vuoteen 2009 tultaessa joukkoliikenteen koettu turvallisuus on jossain määrin parantunut, joskin muutokset ovat melko pieniä.

Paikallisjuna ja metro ovat selvimmin vain työmatkaliikenteen välineitä, ja merkittävä osa vastaajista ei käytä niitä iltaisin. Paikallisjunaa ei iltaisin käytä yli 25 prosenttia vastaajista eikä metroa yli 20 prosenttia. Siksi tulokset joukkoliikenteen koetusta turvallisuudesta esitetään vain niistä vastaajista, jotka käyttävät kyseisiä liikennevälineitä myös iltaisin.

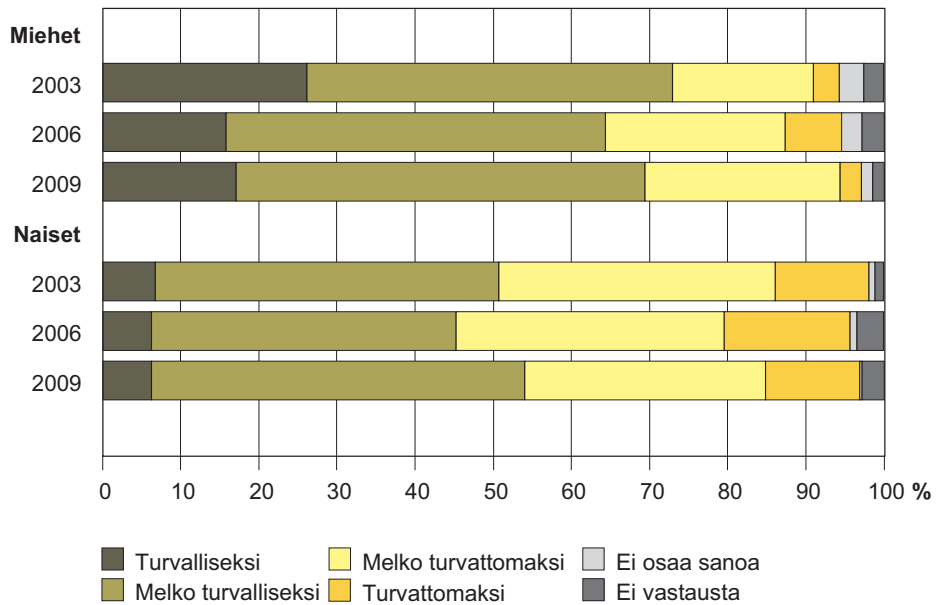
Kuvio 24 Joukkoliikenteen koettu turvallisuus iltaisin vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

Metrossa iltaisin liikkuvista 38 prosenttia koki jonkinasteista turvattomuutta, kolme vuotta aikaisemmin vastaava osuus oli 42 prosenttia. Myös paikallisjunissa ja raitiovaunuissa on tapahtunut pientä parannusta. Bussit koetaan edelleen selvästi turvallisimmiksi, eikä niiden koetussa turvallisuudessa ole tapahtunut juurikaan muutosta.

Metron osalta tarkastelua voidaan edelleen täsmentää siten, että keskitytään niihin vastaajiin, joille metro on ainoa julkisen liikenteen vaihtoehto. Esimerkiksi kantakaupungissa liikuttaessa metron vaihtoehtoja ovat bussit ja raitiovaunut, mutta Kaakkoisessa ja Itäisessä suurpiirissä metron rinnalla ei ole muita välineitä käytettävissä. On myös arveltu, että niillä jotka eivät metroa käytä, saattaa olla perusteettomia ennakkoluuloja sitä kohtaan. Siksi on hyvä rajata tarkastelu niihin, joilla metro on pääasiallinen julkisen liikenteen väline.

Kuvio 25 Metron koettu turvallisuus iltaisin Kaakkoisessa ja Itäisessä suurpiirissä vuosina 2003, 2006 ja 2009 (%).

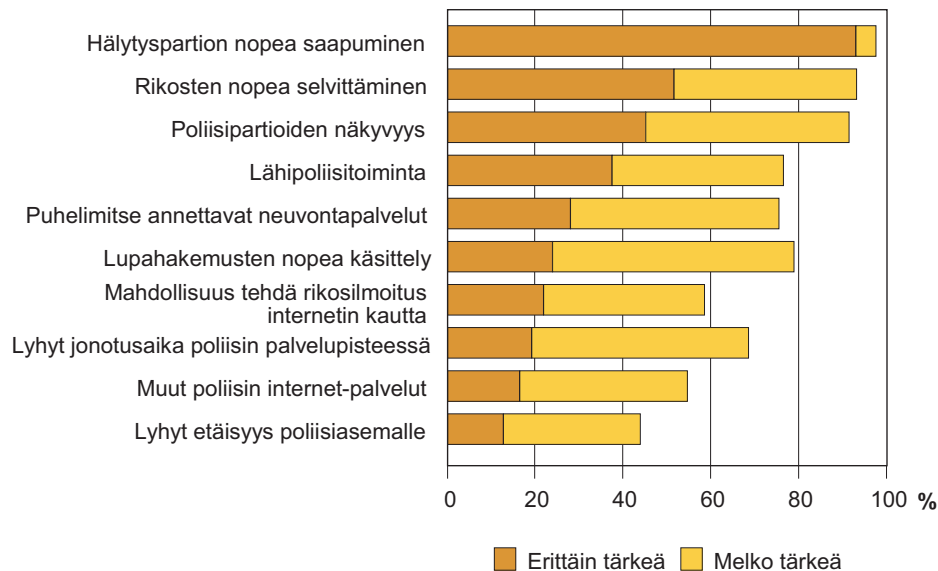

Kaakkoisessa ja Itäisessä suurpiirissä asuvista selvä enemmistö (62 %) kokee metron vähintään melko turvalliseksi, kun kaikista vastaajista vastaava osuus on 55 prosenttia. Lisäksi sekä miesten että naisten kokemukset metron turvallisuudesta ovat selvästi parantuneet vuoteen 2006 verrattuna. Vuosi 2006 näyttääkin poikkeukselta, johon syynä saattoi olla metrossa vuonna 2004 tapahtunut henkirikos. Niin sanottu kirvesurma aiheutti varmasti turvattomuutta metron käyttäjissä pitkäksi aikaa.

Helsinkiiläiset ja poliisi

Lopuksi tarkastellaan vielä lyhyesti helsinkiiläisten suhtautumista poliisiin ja tyytyväisyyttä poliisin palveluihin.

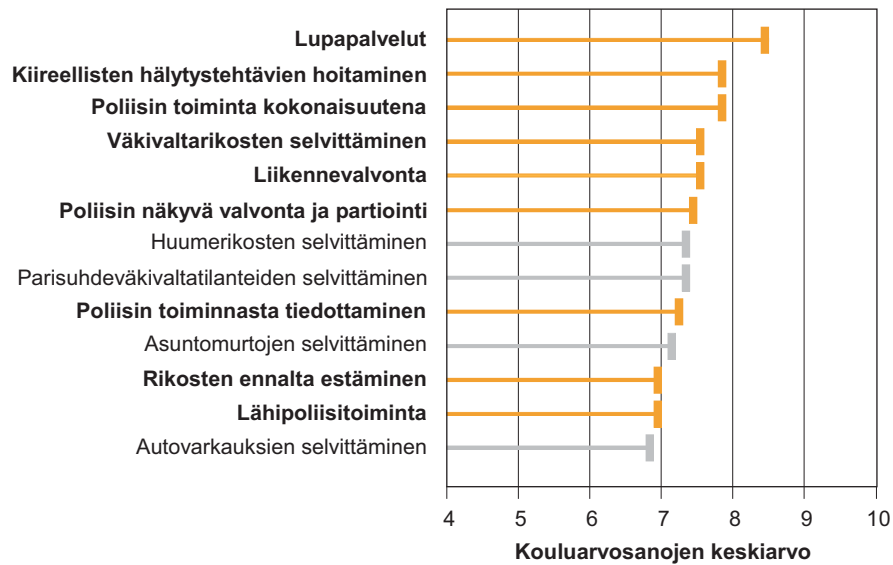
Kuvio 26 Poliisin palvelujen tärkeys 2009

Poliisipalvelujen kirjo on laaja. Useimmiten helsinkiiläiset ovat tekemisissä poliisin kanssa erilaisiin lupiin liittyen esimerkiksi passi- ja ajokorttiasioissa. Poliisin erityispalvelualueen muodostavat kuitenkin turvallisuuteen ja rikoksiin liittyvät palvelut, ja niitä kaupunkilaiset pitävät hyvin tärkeinä. 93 prosenttia vastaajista piti erittäin tärkeänä hälytyspartion nopeaa saapumista. Poliisin nopea paikalle tulo koetaan selvästi ensisijaiseksi turvallisuustakeeksi. Toki rikosten nopeaa selvittämistä ja poliisipartioiden näkyvyyttä pidetään myös tärkeinä asioina, mutta ne eivät ole verrattavissa poliisin nopeaan paikalle tuloon. Myös lähipoliisitoimintaa selvästi arvostetaan näkyvänä poliisityönä.

Poliisin toiminta kokonaisuutena sai kouluarvosanan 7,9, joka on sama kuin kolme vuotta aikaisemmin. Myös luottamus poliisiin ("Miten paljon luotatte Helsingin poliisiin?") on korkealla tasolla. 86 prosenttia vastaajista sanoi luottavansa Helsingin poliisiin erittäin tai melko paljon, ja tämäkin osuus on sama kuin vuonna 2006.

Kuvio 27 Tyytyväisyys poliisin palveluihin.

Kuviossa on harmaalla merkitty ne kysymykset, joihin on vastannut alle puolet vastaajista

Kouluarvosanoilla arvioituna yksittäisistä palveluista parhaan arvosanan saivat poliisin lupapalvelut. Muut jäivät alle kahdeksikon, mutta kuitenkin pääosin keskiarvot olivat yli seitsemän. Suureen osaan kysymyksistä useimmat eivät olleet vastanneet, koska asiat ilmeisesti eivät olleet tuttuja.

Monissa yhteyksissä on käynyt selväksi, että kansalaiset pitävät poliisin jalkautunutta partiointia parhaana turvallisuuden takeena. Helsinkiläisistä 46 prosenttia oli nähnyt poliisin partioivan omalla asuinalueellaan viikoittain tai useammin, samoin kuin vuonna 2006.

Puolet vastaajista (51 %) arvioi poliisin onnistuneen rikollisuuden ehkäisemisessä omalla asuinalueella erittäin tai melko hyvin ja näin oli myös vuonna 2006.

Näin tutkittiin

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat 15–74-vuotiaat suomen- ja ruotsinkieliset helsinkiläiset. Tietokeskus poimi heistä otoksen elokuussa 2009 siten, että jokaisesta peruspiiristä otettiin yhtä monta eli 162 vastaajaa peruspiirin koosta riippumatta. Näin turvattiin se, että pienimmästäkin peruspiiristä saatiin riittävästi vastaajia, jotta tiettyjä tuloksia voidaan tarkastella peruspiireittäin.

Kysely on toteutettu mahdollisimman samalla tavoin kaikkina vuosina. Lomakkeeseen on tehty vain marginaalisia muutoksia niin, että ajallinen vertailukelpoisuus on säilynyt. Vastaanottajat saivat lomakkeen postitse varustettuna saatteella, jonka allekirjoittajina olivat Helsingin kaupunginjohtaja ja Helsingin poliisikomentaja. Viikon päästä vastaanottajille lähetettiin muistutuskortti ja kuukauden kuluttua karhulomake niille, jotka eivät olleet siihen mennessä vastanneet.

Kyselyjä lähetettiin 5 508 ja hyväksytyjä vastauksia kertyi 3 561. Vastausprosentiksi tuli näin ollen 65. Vastausaktiivisuutta voi pitää hyvänä, sillä viime vuosina useissa vastaavanlaisissa kyselyissä vastausprosentti on jäänyt selvästi alle viidenkymmenen. Helsinkiläiset ovat selvästi kiinnostuneita turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Tosin turvallisuus-kyselynkin vastausaktiivisuus on laskusuunnassa. Vuonna 2003 vastausprosentti oli peräti 72 ja vuonna 2006 vielä 68.

Koska otokseen poimittiin yhtä monta vastaajaa kustakin peruspiiristä ja peruspiirit ovat erikokoisia, ei aineistoa voi sellaisenaan käyttää koko Helsinkiä kuvaavien lukujen laskemiseen. Aineistoon laskettiin painokertoimet osittamalla se jälkikäteen peruspiirin, kahden ikäluokan (15–44 ja 35–74) ja sukupuolen mukaan. Painotus korjaa samalla myös muita otanasta aiheutuneita vinoutumia.

Lähteet

Koskela, Hille (2009): Pelkokierre. Pelon politiikka, turva-
markkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Gaudeamus Hel-
sinki.

Laihinen, Eija: "Monenlaista väkeä" Tutkimus turvattomuutta
herättävistä tekijöistä Helsingin asuinalueilla. Pro gradu –
tutkielma, Helsingin yliopisto, maantieteen laitos. Helsinki
2009.

Niemi, Hannu (2009): Rikollisuuden pelko. Teoksessa Rikolli-
suustilanne 2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutki-
muksia 247. Helsinki 2009.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman (Valtioneuvoston yleisis-
tunto 8.5.2008)

Tuominen, Martti (2005): Turvattomuuskokemuksissa myös
laadullisia eroja. Kvartti 3/05. Helsingin kaupungin tieto-
keskus. Helsinki 2005

Tekijä(t)		
Tuominen, Martti		
Nimike		
”... öiseen aikaan ja joskus päivälläkin” Helsingin turvallisuuskysely 2009		
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisu-aika	Sivumäärä, liitteet
Helsingin kaupungin tietokeskus	2010	59
Sarjan nimike		Osanumero
Tutkimuskatsauksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		2010:5
ISSN (painettu) 1455-7266	ISBN (painettu) 978-952-223-742-2	Kieli fin, swe ja eng
ISSN (verkossa) 1796-7236	ISBN (verkossa) 978-952-223-743-9	
Tiivistelmä		
<p>Helsingin turvallisuuskysely on tehty kolme kertaa vuosina 2003, 2006 ja 2009. Kunakin vuonna on lähetetty kyselylomake yli 5 000 helsinkiläiselle. Helsingiläiset ovat olleet motivoituneita vastaamaan omaa turvallisuutta koskeviin kyselyihin. Vastausaktiivisuus on ollut edellä mainittujen vuosien kyselyissä 72 %, 68 % ja 65 prosenttia.</p> <p>Tässä raportissa on vertailtu pääosin kaikkien kolmen kyselyn tuloksia. Helsingiläiset joutuivat omaisuusrikosten kohteeksi vuonna 2009 hieman useammin kuin vuonna 2006. Jonkin omaisuusrikoksen uhriksi oli joutunut vuonna 2009 25 % vastaajista. Vuonna 2006 vastaava osuus oli 22 %. Lisäystä on tapahtunut miltei kaikissa omaisuusrikostyypeissä, vain autovarkaudet ovat jatkuvasti vähentyneet.</p> <p>Väkivallan uhriksi joutuminen on hieman lisääntynyt vuoteen 2006 verrattuna. Vuonna 2009 17 prosenttia vastaajista oli joutunut väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. Naisten kohtaama väkivalta on yleistynyt jo vuodesta 2003 lähtien, mutta miesten jopa hieman vähentynyt.</p> <p>Kolmen viimeisen vuoden aikana helsinkiläisten turvallisuuskokemuksissa on tapahtunut vähäistä, mutta johdonmukaisen myönteistä kehitystä. Monin osin myönteinen kehitys oli jo orastavasti näkyvissä vuosien 2003 ja 2006 vertailussa, ja tämän jälkeen muutos on tullut selkeämmin nähtäväksi.</p> <p>Asuinalueiden välillä havaittiin koetussa turvallisuudessa jo vuoden 2003 tutkimuksessa suuria eroja. Erot tasoittuivat hiukan vuosien 2003 ja 2006 välillä, mutta kasvoivat jälleen jälkimmäisellä kolmivuotiskaudella. Peruspiirien väliset erot ovat edelleen merkittävät ja koetun turvallisuuden jäsentämä kaupungin alueellinen rakenne vaikuttaa hyvin pysyvältä.</p>		
Asiasanat		
Koettu turvallisuus, rikoksen uhriksi joutuminen, kaupunkiturvallisuus		
Hinta	10 €	puh. 310 36293
Myynti		
Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 310 36377 ja Verkkokauppa: http://granum.uta.fi		

t u t k i m u s k a t s a u k s i a**”... öiseen aikaan ja joskus päivälläkin”**

Arkiturvallisuus kaupunkiympäristössä voidaan jakaa kolmeen osaan: asuinalueen koettu turvallisuus, kaupungin keskustassa liikkumisen turvallisuus sekä joukkoliikennevälineiden turvallisuus.

Vuosina 2003, 2006 ja 2009 tehtyjen Helsingin turvallisuuskyselyiden mukaan koettu turvallisuus on johdonmukaisesti joskin hitaasti parantunut. Siitäkin huolimatta, että väkivallan ja uhkailun kokeminen on jopa hivenen lisääntynyt.

Kyselyjen tuottama tärkeä tulos on myös se, että kuuden vuoden aikana rikosten kohteeksi joutumisessa ja koetussa turvallisuudessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, vaikka yksittäisiä vakavia rikoksia tapahtuukin ja niitä myös näkyvästi uutisoidaan.

JULKAISUTILAUKSET

p. (09) 310 36293

INTERNETwww.hel.fi/tietokeskus